



FAIRTRADE
FINLAND

Suomalaisen kahvinjuonnin vaikutukset ihmisiin ja ympäristöön

Raportti kestävän kahvintuotannon tilasta ja Reilun kaupan roolista siinä

SYYSKUU 2024

Kuva: Santiago Engelhardt

Sisällysluettelo

3 **Esipuhe**

4 **Yhteenveto**

6 **Kahvin kulutus Suomessa**

Reilun kaupan kahvin myynnin kasvulle hyvät edellytykset

Nuoret arvostavat vastuullisuutta

10 **Globaalit kahvimarkkinat**

Yli puolet on sertifioitua

Kahvimarkkinoiden valta on keskittynyt muutamille toimijoille

13 **Ilmastonmuutos on kahvin suurin uhka**

Kahvikupillisen hiilijalanjälki

Kahvi uhkaa luonnon monimuotoisuutta

Metsät ovat vettä

16 **Kahvinviljelijöiden köyhyys vaarantaa alan tulevaisuuden**

Leipä tiukassa – Elämiseen riittävät ansiot

Kahvintuotanto kaipaa nuoria viljelijöitä

Lapsityövoimaa hyväksikäytetään edelleen

Hope Muriuki asentaa uuneja ja unelmoi paremmasta toimeentulosta

20 **Ratkaisuja haasteisiin**

Peltometsäviljely

Tuotannon tehostaminen

Tehokkaampi käsittely

Yritysvastuulakien velvoitteet

Reilun kaupan kahvi

Kehitysyhteistyöllä toimeentuloa ja kestävyyttä

Hiilikauppaa ja energiansäästöä

27 **Lopuksi: Yhä kallisarvoisempi kahvi**

28 **Suosituks**

29 **Lähteet**



Esipuhe

Aamukahvi aloittaa monen suomalaisen päivän, ja kahvi oli se tuote, jolla Reilu kauppa aloitti toimintansa Suomessa 25 vuotta sitten. Nyt myynnissä on jo yli sataa erilaista Reilun kaupan kahvia.

Samalla kahvi on tyypillinen esimerkki maailmankaupan epäreilueudesta. Valtaa pitää kourallinen suuria yhtiöitä, ja tuottajat joutuvat kituuttamaan ansioilla, jotka eivät riitä säälliseen elämään. Osa joutuu turvautumaan lapsityövoimaan, ja nuorten, naisten, vammaisten henkilöiden sekä muiden haavoittuvien ryhmien oikeudet ovat heikot. Ilmastonmuutos uhkaa koko kahvintuotantoa ja kahvin kasvava tuotanto trooppisia metsiä.

Teoriassa kahvintuotanto voisi nostaa miljoonia ihmisiä köyhyydestä ja taata heille säännöllisen toimeentulon. Tästä ollaan kuitenkin vielä kaukana.

Tarvitsemme tekoja kahviteollisuuden kaikilta osapuolilta, jotta voimme kutsua kahvin kuluttamamme vastuulliseksi ja kestäväksi.

Yritysten tulee kartoittaa tuotantoketjunjensa ihmisoikeusriskit ja tarkistaa hankintakäytäntönsä, eli esimerkiksi maksaa kahvista viljelijöille elämiseen riittävää hintaa. Korkeampi hinta mahdollistaa muut muutokset, joita tarvitaan ympäristö- ja ihmisoikeusriskien ehkäisemiseen.

Tuotannossa voidaan alkaa suosia kestävämpiä ja ympäristön kannalta parempia menetelmiä, kuten peltometsäviljelyä. Kahvintuottajayhteisöt voivat huolehtia vähemmistöjen oikeuksista paremmin. Kahvipensaita voidaan vaihtaa muuttuvaa ilmastoa paremmin sietäviin lajikkeisiin.

Kaikki tämä kuitenkin vaatii rahaa. Siksi Reilu kauppa edellyttää kattavien kriteerien lisäksi ainoana sertifiointina takuuhinnan ja -lisän maksamista viljelijäyhteisöille. Kestävää muutosta edistetään myös hankkeilla. Reilu kauppa ry:n kehitysyhteistyöhankkeilla puututaan niin ilmastokriisiin vaikutuksiin, luonnon monimuotoisuuden kuin metsäkatoon, ja samalla vähennetään köyhyyttä sekä ikään, sukupuoleen ja vammaisuuteen perustuvaa syrjintää.

Myös lainsäädäntö voi auttaa. Euroopan unionin uusi metsäkatoasetus on lupaava askel suojella trooppisia metsiä – kunhan sen toimeenpanossa huolehditaan, ettei lasku lankea kaikkein heikoimmille ja köyhimmille ketjun jäsenille, eli pienviljelijöille.

Iso ratkaisu löytyy myös joka aamu peilistä. Kuluttajat eivät yksin ratkaise kahvin kriisiä, mutta ilman meitä kahvinjuojiakaan se ei onnistu. Reilun kaupan tuottajat saavat myytyä tuotannostaan edelleen alle puolet Reilun kaupan markkinoille, loput he joutuvat myymään heikommin ehdoin tavallisille markkinoille ilman Reilun kaupan merkkiä. Tuotantoa siis on enemmän kuin kysyntää, joten edelleen on ensi arvoisen tärkeää, että ostoksia tehdessämme valitsemme Reilun kaupan tuotteen.

Janne Sivonen
Toiminnanjohtaja, Reilu kauppa ry



Yhteenveto

1. Suomalaiset ovat maailman suurimpia kahvin kuluttajia. Kuitenkin vain noin kolme prosenttia Suomessa myydystä kahvista on valmistettu niin, että se on hankittu viljelijöiltä Reilun kaupan ehoilla. Huolestuttavaa on myös se, että Reilun kaupan kahvin kulutus on ollut laskussa vuoden 2019 jälkeen.
2. Suomalainen kahvikulttuuri on rakentunut halpojen tarjoustuotteiden varaan ja kahvia kulutetaan kestävästi. Suodatinkahvia keitetään isoja määriä ja hukkaa kaadetaan viemäriin. Jos kahvia kohdeltaisiin sinä luksustuotteena mikä se on, ja kulutus olisi maltillisempaa, halpojen hintojen merkitys vähenisi.
3. Vaikka yhä useampi iso kahvipaahtimo sertifioi kahvinsa, kaikki sertifikaatit eivät varmista, että viljelijöiden oikeudet toteutuvat heille parhaalla tavalla. Reilu kauppa on ainoa sertifikaatti, jossa viljelijät ovat mukana sekä hallinnossa että ruohonjuuritasolla päättämässä oikeuksistaan.
4. Suuri osa suomalaisista nuorista aikuisista kiinnittää huomiota kahvin vastuullisuuteen. Huomio keskittyy kuitenkin helposti vastuullisuuskriteereihin, joiden vaikutus ympäristön ja ihmisoikeuksien kannalta on pieni, kuten kahvipakkauksen kierrätettävyyteen. Kahvin tuotannon alkupään ihmisoikeus- ja ympäristövaikutukset ovat selkeästi vielä heikommin tunnettuja.
5. Kahvi on yksi suurimpia suomalaisten elintarvikkeiden metsäkadon aiheuttajia. Eurooppalaisten kulutuksella on merkittävä vaikutus trooppisiin metsiin, ja ikävä kyllä kahvi on suomalaisten suurin synti trooppisessa metsäkadossa: suurempi kuin esimerkiksi naudanliha. Trooppisen puun kaataminen kahvinviljelyn tieltä on planeetallemme tuhoisampaa kuin puiden hävittäminen pohjoisesta.
6. Kahvia tuottavissa maissa nuoret eivät ole kiinnostuneita tulevaisuudesta köyhänä kahvinviljelijänä, ja sukupolvenvaihdokset tulevat todennäköisesti lakkauttamaan monia kahviviljelmää – ellei niiden kestävyysongelmia saada ratkaistua. Tärkeimmät keinot köyhyyden poistamiseen ja kestävästä kahvintuotannon varmistamiseen ovat alkutuottajalle maksettava hinta ja tuki kestävyysvaatimusten täyttämiseen.
7. Valtaosa kahvipaahtimoista ja vähittäiskaupasta käy kauppaa ihmisoikeuksilla. Yrityksillä on EU:n yritys vastuudirektiivin, metsäkatouasetuksen ja kestävyysraportointidirektiivin myötä velvollisuus perehtyä tuotantoketjunsä ihmisoikeus- ja ympäristöriskeihin, huolehtia niiden poistamisesta ja vähentämisestä sekä suunnata rahaa sinne, missä riskit ja vaikutukset ovat suurimmat eli ketjujen alkupäähän.
8. Ilmastomuutos on suurin kahvinviljelijöitä uhkaava tekijä ja sen vaikutukset näkyvät viljelmillä jo nyt. Tulevaisuuden kestävä kahvi tuotetaan uudistavilla, ilmastomuutoksen vaikutuksia paremmin sietävillä peltometsäviljelmillä.
9. Jotta kahvialan kestävyys saadaan varmistettua, kahvia valmistavien ja myyvien yritysten täytyy tehdä viljelijöiden kanssa pitkäjänteistä yhteistyötä. Se sisältää viljelijöiden kanssa käytävää vuoropuhelua ja yhteisiä suunnitelmia.
10. Reilun kaupan sertifioidun kahvin valitseminen on helppo tapa vaikuttaa kestävämpään kahvinviljelyyn ja tulevaisuuden turvaamiseen. Reilussa kaupassa tuottajat saavat takuuhinnan ja Reilun kaupan lisän ja ovat mukana päätöksenteossa. Lisäksi Reilulla kaupalla on lähes 300 työntekijää tuottajamaissa kouluttamassa ja tukemassa viljelijöitä muun muassa siinä, miten EU:n muuttuvaan lainsäädäntöön ja ilmastomuutoksen haasteisiin pystytään varautumaan ja vastaamaan.

Näin Reilu kauppa pyrkii korjaamaan kahvintuotannon ongelmia

Kuluttaja voi vaikuttaa valinnoillaan paljon.

Köyhyys

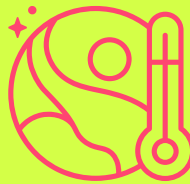


Viljelijä saa tavallisen kahvin viljelystä usein niin pienen korvauksen, ettei sillä tule toimeen.



Takuuhinta on viljelijän turvaverkko markkinahintojen muutoksissa ja Reilun kaupan lisällä vahvistetaan viljelijäosuuskuntia.

Ilmastonmuutos



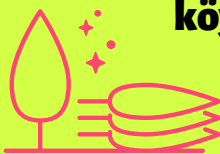
Ilmastonmuutos uhkaa kahvintuotantoa. Samalla kahvintuotanto vauhdittaa sitä.



Reilu kauppa tukee ilmastonmuutosta hillitseviä tuotantotapoja ja sopeutumista muutokseen.

Reilun kaupan sertifikaatti on **ainoa**, jossa viljelijät ovat omistajina ja mukana päätöksenteossa ylintä johtoa myöten.

Metsäkato ja luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen



Kahvin tieltä kaadetaan koko ajan lisää sademetsiä. Se vauhdittaa ilmastonmuutosta ja köyhdyttää luontoa.



Monimuotoisuutta edistetään mm. peltometsäviljelyllä, biodiversiteettisuunnitelmilla ja metsäkatoasetusta tiukemmilla kriteereillä.



Jo yli 60 %:lla Reilun kaupan kahvin tuottajista on myös luomusertifiointi

Epäreilu markkina



Kahvimarkkina on keskittynyt harvoihin käsiin. Isot yritykset keräävät tuotot ja vallan.



Pienjviljelijöitä tuetaan järjestäytymään osuuskunniksi, jotta he voivat neuvotella paremmat ehdot.

Lapsityövoima ja ihmisoikeusongelmat



Köyhyydessä lapset joutuvat töihin eivätkä pääse kouluun. Naisten asema on heikko. Myös muut haavoittuvat ryhmät ovat alttiita hyväksikäytölle.



Reilun kaupan tuotteiden tuotantoketju on kartoitettu. Lapsityövoiman hyväksikäyttö on kielletty ja sen juurisyihin puututaan.

Reilulla kaupalla on lähes

300

työntekijää tuottajamaissa kouluttamassa ja tukemassa viljelijöitä.

Vesijalanjälki



Kahvin viljely kuluttaa paljon vettä. Trooppisten metsien kaataminen aiheuttaa pulaa vedestä.



Reilu kauppa tukee ja edellyttää kestävästä vedenkäyttöä ja vesivarojen hallintaa.

Reilu kauppa tukee yrityksiä noudattamaan ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevaa huolellisuutta.

Kahvin kulutus Suomessa



Suomalaiset ovat kovia juomaan kahvia: meillä juodaan henkeä kohden enemmän kahvia kuin missään muualla maailmassa. Pitkään suomalaisten kahvinkulutus oli noin 10 kiloa henkeä kohden vuodessa, mutta Kahvi- ja paahtimoyhdistyksen tutkimuksen mukaan kulutus on hieman laskenut viime vuosina.¹

Vuonna 2023 kahvia kulutettiin Suomessa 8,7 kiloa henkeä kohden, mikä vastaa vähän päälle kolmea kupillista päivässä – mutta käytännössä kahvinjuojat kaatavat itselleen runsaat neljä kuppia päivässä, kun kahvinjuojiksi lasketaan aikuisväestö.

Kahvinjuonnin vähenemiseen on Kahvi- ja paahtimoyhdistyksen johtajan Marleena Tanhuanpään mukaan vaikuttanut kahvin kallistuminen ja viime vuosien inflaatio. Uutena ilmiönä markkinoilla on se, että suomalaiset ostavat kahvia tarjouskampanjoiden aikana paljon varastoon, mikä tekee markkinan vaikeaksi ennustaa.

Osaltaan kahvin kulutuksen vähenemisessä näkyy myös koronapandemian vaikutus, sillä pandemiavuosina kahvia juotiin pääosin kotona – ja etätöiden yleistyessä kahviloihin ja työpaikoille ei olla palattu entiseen tapaan. Työpaikoilla kahvia on usein runsaasti tarjolla, kun taas kotona työntekijä valmistaa kahvin itselleen ja tarkemmin. Suomalaiset myös kaatavat kahvia nykyään vähemmän viemäriin, Tanhuanpää kertoo.

Hintatietoisuuden lisäksi kuluttajien käyttäytymisessä näkyy Tanhuanpään mielestä myös vastuullisuuden ja terveellisyyden trendi. Ihmiset ovat tietoisempia kulutuksen ympäristövaikutuksista ja ruokahävikistä.

Vaikka kokonaiskulutus on hieman laskenut, suomalaiset ovat edelleen vahvasti kahvikansaa.

"Kahvi kuuluu vahvasti suomalaiseen ruokakulttuuriin, niin iloihin kuin suruihin, arkeen ja juhlaan", Tanhuanpää sanoo.

Kahvin kulutus on myös monipuolistunut.

"Valikoimiin on tullut paljon enemmän eri paahtosteiden kahveja, pikakahvia, mukaan otettavia kahvijuomia, kofeiinitonta kahvia ja kahvilaitteita, joilla kotona tehdään erilaisia kahveja."

Reilun kaupan kahvin myynnin kasvulle hyvät edellytykset

Suomessa myytiin vuonna 2023 noin 1,2 miljoonaa kiloa paahtettua Reilun kaupan kahvia: papuja, jauhettua ja pikakahvia. Lisäksi myytiin jonkin verran valmiita kahvijuomia, mutta niiden tilastollinen merkitys on vähäinen. Suomalaisten juomasta kahvista noin 2,5 prosenttia on Reilun kaupan kahvia. Tähän Reilu kauppa ajaa muutosta.

Suomesta oli hyvää vauhtia tulossa vastuullisen kahvin kulutuksen mallimaa ja Reilun kaupan kahvin myynti kasvoi Suomessa pitkään: huippuvuonna 2019 sitä myytiin lähes kaksi miljoonaa kiloa. Koronapandemia sekoitti kuitenkin maailman kahvimarkkinat ja -kulutuksen, jonka tuloksena myös Reilun kaupan kahvin myynti kääntyi pienoiseen laskuun. Reilu kauppa ry:n kahvista vastaava lisenssi- ja asiakkuuspäällikkö Juha Tanskasen mukaan tämä oli monen tekijän summa.

"Korona-aika leikkasi ravintolamyynnin pois melkein kokonaan. Lounaspaikkojen käyttämä Reilun kaupan kahvi on ollut aina hyvin merkittävä osa kokonaisuutta. Vaikka kauppajien myynti tuolloin kasvoi, se ei riittänyt paikkaamaan ravintolamyyntiä", Tanskanen sanoo.

Toinen haaste kahville on ollut tavallista korkeampi hinta, mikä on ohjannut monia kuluttajia tinkimään vastuullisuudesta. Kun inflaation myötä asuminen ja ruoka ovat kallistuneet,

kahvihyllyllä moni tarttuu edullisempaan vaihtoehtoon.

Tanskasen mukaan Reilun kaupan kahvin myynnin kasvattamiselle on kuitenkin erinomaiset edellytykset, sillä Reilun kaupan kahvia on tarjolla laajasti, vaikka kalliimman hinnan vuoksi se jää usein myymättä reiluna. Koska vastuullisuus vaatii konkreettisia toimia, resursseja ja valvontaa, Reilu kauppa ei voi koskaan kilpailla hinnalla. Muutosta toimintatapoihin on tulossa kiristyvän sääntelyn ja vaatimusten myötä.

"Reilun kaupan kahvi on usein kalliimpaa, mutta vastuullisen tuotannon hinta tulee kaikille eteen maksettavaksi lähitulevaisuudessa – tavalla tai toisella. Vastuullisen kahvin hinta ei voi olla halpa", Tanskanen muistuttaa.

Yritysvastuusääntelyn kiristyessä suuret paahtimot ovat kasvattamassa sertifioitua kahvin osuutta. Sertifiointi kiinnostaa Tanskasen mukaan yhä enemmän myös pienpaahtimoita. Laajentaessaan toimintaansa paahtimoilla on vastassa julkiset kilpailutukset, joissa edetäkseen hyvät aiheet ja teot eivät enää riitä, vaan vastuullisuus on pystyttävä todentamaan virallisella sertifioinnilla.

"Myös kuluttajat ovat aiempaa valveutuneempia ja herkistyneet vihreille väittämille. Yleinen ymmärrys toimitusketjujen ihmisoikeusriskeistä kasvaa entisestään, kun EU:n lainsäädäntöä aletaan toimeenpanna Suomessa", Juha Tanskanen kertoo.

Kuluttajatutkimuksia tekevän Nielsen IQ -yrityksen Homescan-selvityksen² mukaan noin 43 prosentilla Suomessa myytävästä kahvista on kolmannen osapuolen myöntämä sertifiointi.

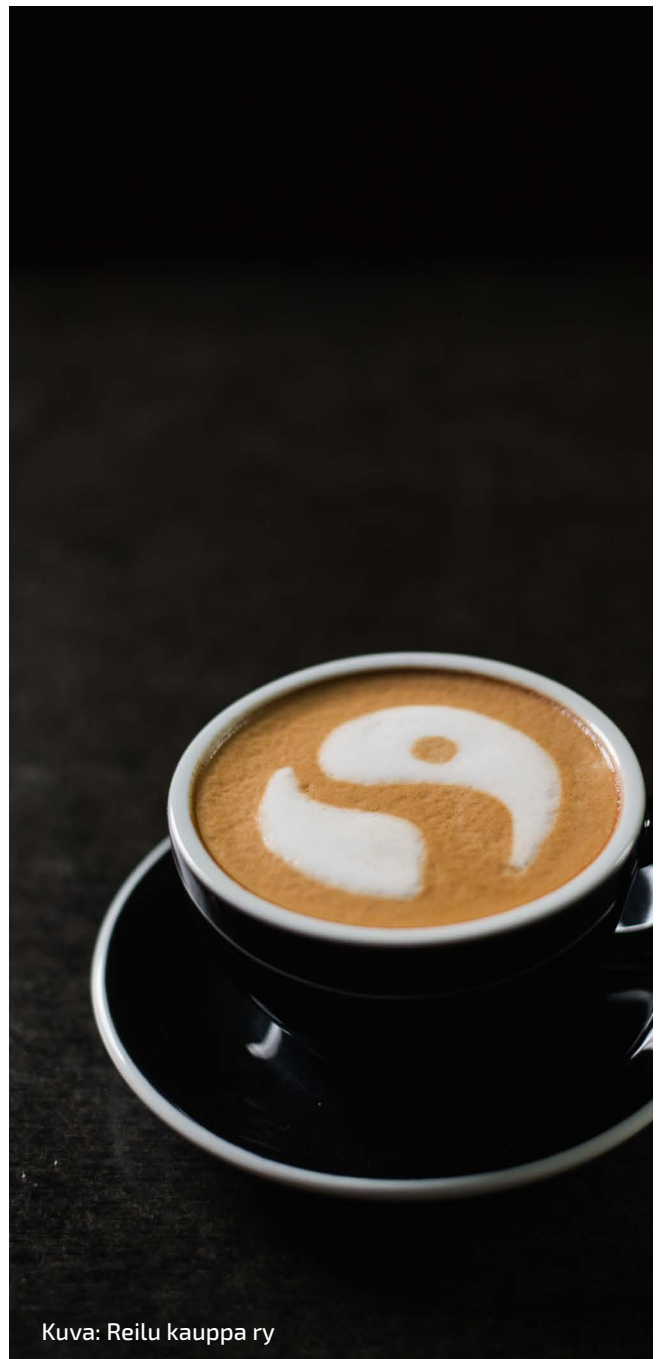
"Sertifiointi on yksi keskeinen työkalu. Sertifikaatit palvelevat kuluttajia ja sidosryhmät myös vaativat näitä", Tanhuanpää sanoo.

"Sertifioinnit eivät kuitenkaan yksinään riitä takaamaan ja edistämään kestäviä toimitusketjuja, vaan yritysten yhdessä raakakahvintoi-

mittajien sekä muiden alan toimijoiden kanssa edistämät projektit ovat myös hyvin tärkeitä."

Suomalainen kansalaisjärjestö Finnwatch on vuosina 2016 ja 2022 selvittänyt Suomessa käytössä olevien ekologisen ja sosiaalisen vastuun sertifikaattien laatua. Vuonna 2016 Reilu kauppa oli Finnwatchin mukaan vertailussa ylivoimainen, ja vuoteen 2022 Reilu kauppa jakoi laadullisesti ykkössijan Rainforest Alliancen kanssa.

Reilua kauppaa Finnwatch kehui erityisesti siitä, että se oli ainoana sertifiointijärjestelmänä otta-



Kuva: Reilu kauppa ry

nut käyttöön omaa järjestelmäänsä koskevan huolellisuusvelvoiteprosessin, jossa se arvioi omia ihmisoikeusvaikutuksiaan ja pyrkii lieventämään ja ehkäisemään negatiivisia ihmisoikeusvaikutuksia.³

Reilu kauppa eroaa muista sertifikaateista myös siinä, että se tarjoaa tuottajille takuuhinnan ja Reilun kaupan lisän, demokraattiset päätöksentekomahdollisuudet viljelijöiden osuuskunnissa sekä viljelijöille 50 prosentin äänivallan sertifiointijärjestelmän hallinnossa. Lisäksi Reilulla kaupalla on lähes 300 työntekijää tuottajamaissa kouluttamassa ja tukemassa viljelijöitä muun

muassa siinä, miten EU:n muuttuvaan lainsäädäntöön ja ilmastonmuutoksen haasteisiin pystytään varautumaan ja vastaamaan.



Reilun kaupan kahvi pähkinänkuoressa

1. Takuuhinta ja Reilun kaupan lisä

Kahvinviljelijöille maksetaan aina vähintään Reilun kaupan takuuhintaa. Viljelijät saavat myyntihinnan päälle Reilun kaupan lisää, jota he voivat käyttää yhteisönsä olojen kehittämiseen. Yrityksiä kannustetaan maksamaan elämiseen riittäviin ansioihin yltäviä viitehintoja.

2. Osuuskunnat

Pienviljelijöitä tuetaan järjestäytymään osuuskunniksi, jotta he voivat neuvotella paremmat kauppaehdot ja saavuttaa laajemman asiakaskunnan.

3. Lapsityövoiman hyväksikäyttö kielletty

Lapsityövoiman hyväksikäyttö on kielletty ja sen riskiä vähennetään parantamalla aikuisten toimeentuloa, koulutuksella sekä hankkeilla.

4. Ilmastotyö

Kahvinviljelijöiden kanssa kehitetään vastustuskykyisempiä kahvilajikkeita. Heitä ohjataan varjelemaan puita ja maaperän tuottavuutta, vähentämään keinolannoitteiden ja energian käyttöä sekä käyttämään

uusiutuvaa energiaa ja parantamaan jätehuoltoa. Vesivarojen hallintaan kiinnitetään erityistä huomiota.

5. Luonnon monimuotoisuus

Viljelijöitä tuetaan parantamaan luonnon monimuotoisuutta siirtymällä luonnonmukaiseen tuotantoon ja peltometsänviljelyyn, kompostointiin ja vähentämään kemikaalien käyttöä. Yli 60 prosentilla Reilun kaupan kahvin tuottajista on myös luomusertifiointi ja heille maksetaan luomulisää. Metsäkadon ehkäisy ylittää metsäkatoasetuksen vaatimukset. Viljelmillä ja suoja-alueilla ei ole saanut tapahtua metsäkatoa vuoden 2013 jälkeen.

6. Riskien kartoitus ja tuki viljelijöille

Reilu kauppa kartoittaa aktiivisesti tuotannon riskejä ja puuttuu ongelmaan yirtysvastuulakien huolellisuusvelvoitteen mukaan. Riskejä vähennetään esimerkiksi tukemalla viljelijöitä eri koulutuksin ja hankkein.



Kuva: Sean Hawkey

Nuoret arvostavat vastuullisuutta

Eettisemmän kahvin tulevaisuus näyttää lupaavalta. Kahvi- ja paahtimoyhdistyksen tutkimuksen mukaan nuoria aikuisia kiinnostaa kahvin vastuullisuus.

Vastanneista nuorista aikuisista 61 prosenttia sanoi olevansa kiinnostunut kahvin vastuullisuudesta ja 62 prosenttia ilmaisi kiinnostuksensa kahvin alkuperää kohtaan. Vastaajista 53 prosenttia kertoi miettivänsä kahvin ympäristövaikutuksia, 48 prosenttia ilmastovaikutuksia ja 47 prosenttia ihmisoikeuksia. Vastaajista 44 prosenttia koki huonoa omaatuntoa siitä, että kahvia päätyy viemäriin. Nuorista aikuisista 26 prosenttia kertoi, että kahvia päätyy viemäriin usein.

Nuorten aikuisten mielestä tärkein vastuullisuusviesti on, että kahvin pakkaus on kierrätettävä: 66 prosenttia piti tätä tärkeänä. Yli puolet piti lisäksi tärkeänä sitä, että kahvi on jäljitettävissä tilalle tai viljelijäyhteisöön, että kahvi on valmistettu Suomessa, että se on vastuulliseksi varmennettua ja että kahvin hiilijalanjälki on kompensoitu.

Pakkauksen kierrätettävyys on vähän yllättävä vastuullisuustoive, sillä riskit luonnon ja ihmisoikeuksien kannalta ovat paljon suuremmat tuotantoketjun alkupäässä. Tanhuanpään mukaan tässä näkyy luultavasti se, että pakkaus ja sen kierrättäminen näkyy konkreettisesti nuorten elämässä, kun taas muita vaikutuksia on hankalampaa hahmottaa.

"Pakkauksella on paljon pienempi merkitys ympäristölle kuin kuluttaja äkkiseltään ajattelee."

Itse asiassa pakkausten kehitystyössä materiaalia on Tanhuanpään mukaan jo saatu kevyemmäksi ja kierrätettäväksi, ja on mahdollista, että tästä tehty viestintä on jäänyt nuorille mieleen. Mielikuvissa kahvin kestävyys voi siksi liittyä erityisesti pakkauksiin.

Globaalit kahvimarkkinat

Kahvintuotanto on vahvasti keskittynyt muutamaan maahan, vaikka kahvia viljelläänkin yli 50 maassa. Brasilia on suurin kahvintuottaja noin 40 prosentin osuudella, Vietnam seuraava 20 prosentilla. Kolumbia, Indonesia ja Honduras kattavat melkein kaiken muun. Eli viisi maata hallitsee markkinaa, ja 45 pientä kahvintuottajamaata erityisesti Keski-Amerikassa ja Länsi- ja Itä-Afrikassa pitävät hallussaan lähes mitätöntä osuutta maailman kahvimarkkinoista.⁴

Vaikka plantaasien merkitys on kasvanut, 84 prosenttia kahvista viljellään edelleen pientiloilla.

Kahvia kulutetaan eniten Euroopassa: 2,5 tonnia vuodessa, mikä vastaa 24 prosenttia kaikesta kahvinkulutuksesta. Yhdysvallat on toisena 16 prosentilla ja suurin tuottajamaa Brasilia kolmantena 13 prosentilla.

Kulutus notkahti Euroopassa pandemian aikana, mutta palasi vuonna 2022 takaisin 2018 tasolle. Vaikka plantaasien merkitys on kasvanut, 84 prosenttia kahvista viljellään edelleen pientiloilla. Kahviviljoja maailmassa on noin 12,5 miljoonaa, ja 95 prosenttia niistä on alle viiden hehtaarin tiloja.⁵

Yli puolet on sertifioitua

Kahvintuotannon kestävyyttä tarkastelevassa [Coffee Barometer](#) -raportissa todetaan, että kahvintuotannossa on siirrytty jo valtaosin sertifioituun tuotantoon. Vuosina 2020–2022 noin 55 prosenttia kaikesta viljelystä kahvista oli sertifioitua.

Vain osa tuotetusta sertifioidusta kahvista menee kaupaksi kalliimmilla sertifioituilla hinnoilla.

Tämä ei ikävä kyllä näy kulutuksessa. Kahvin viljeleminen vastuullisuuskriteerejä noudattaen on kalliimpaa, mutta vain osa tuotetusta sertifioidusta kahvista menee kaupaksi kalliimmilla

sertifioituilla hinnoilla, ja viljelijät joutuvat myymään kahvin usein normaaliin maailmanmarkkinahintaan. Silloin Reilun kaupan tapauksessa jää saamatta takuuhinnan lisäksi monille viljelijäyhteisöille tärkeä Reilun kaupan lisä.

Vuonna 2021 Reilun kaupan viljelijät saivat myytyä noin 32 prosenttia tuotannostaan sertifioituna, UTZ-tuottajat 53 prosenttia ja Rainforest Alliance -tuottajat 51 prosenttia. Luomusertifioitua kahvia myytiin luomuhintaan 61 prosenttia tuotannosta.

Vaihtelut maittain ovat suuria. Fairtrade African kahvihankkeista Itä-Afrikassa vastaava ohjelmapäällikkö Kelvin Muhia kertoo, että esimerkiksi hänen kotimaassaan Keniassa viljelijät saavat myytyä Reilun kaupan markkinoille usein vain kolme prosenttia sadostaan. He kuitenkin tuottavat 100 prosenttia Reilun kaupan kriteereiden mukaan.

"Reilun kaupan tuotanto on perinteistä tuotantoa kalliimpaa, koska tuottajien pitää huolehtia kestävästä viljelymenetelmästä, tuottaa huippuluokan kahvia ja tilojen kausityöntekijöille pitää maksaa parempia palkkoja. Tämä kaikki on kalliimpaa kuin perinteisessä tuotannossa."

Kuva: Santiago Engelhardt



Tilanne vaihtelee paljon maittain. Esimerkiksi Etiopiassa on Muhian mukaan parempi tilanne, siellä noin 40 prosenttia kahvista saadaan keskimäärin myytyä Reilun kaupan merkin alla. Etiopian etu on, että noin 90 prosenttia kahvintuotannosta siellä on myös luomua, ja luomukahvin markkinat ovat paremmat, Muhia toteaa.

Kahvimarkkinoiden valta on keskittynyt muutamille toimijoille

Kahvimarkkina on keskittynyt harvoin käsiin. Viisi yritystä maailmassa vastaa yli 50 prosentista kahvin kaupasta, ja toiset viisi yritystä melkein puolesta kotitalouksien käyttämästä kahvista.⁶

Suuret paahtimot ja kansainvälistä kauppaa käyvät yritykset vaikuttavat voimakkaasti kahvin tuottajahintoihin ja kauppaehtoihin. Voitot kasaantuvat välikäsille ja etenkin paahtimoille. Viljelijät etelässä eivät yleensä edes tiedä, miten

arvo ketjussa jakaantuu eivätkä saa ääntään kuuluviin päätöksenteossa.

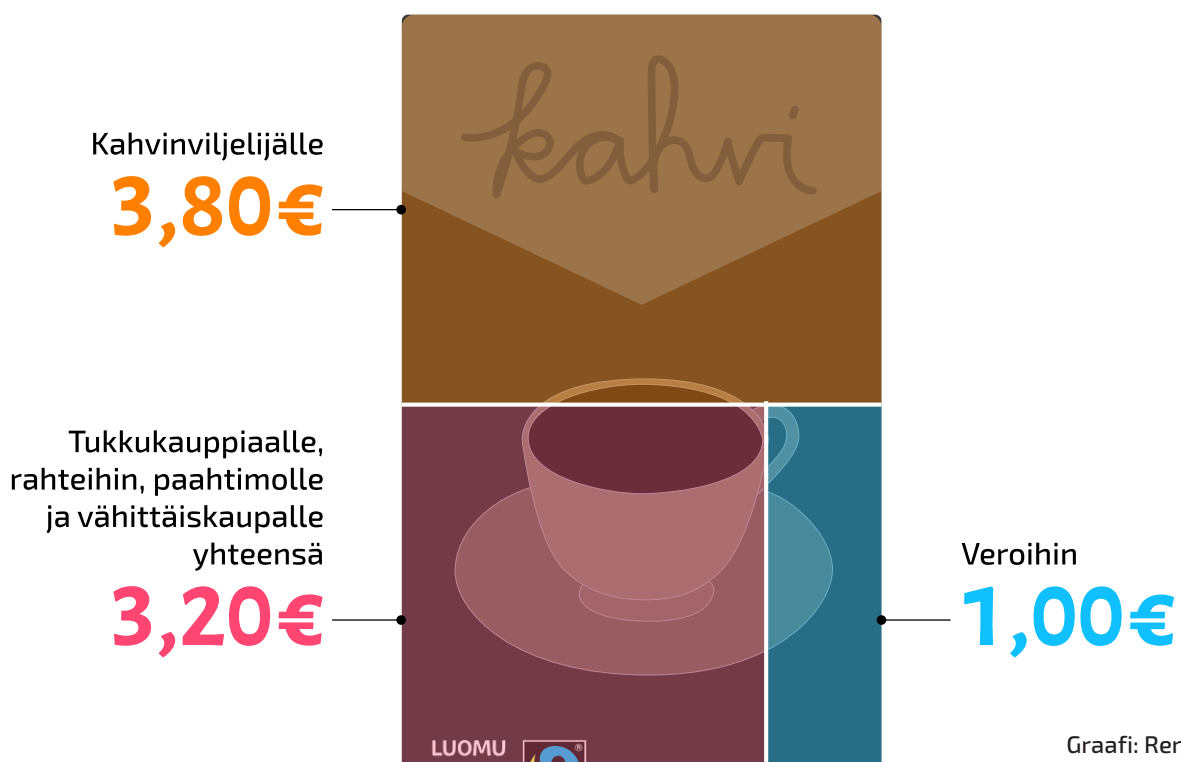
Fairtrade Internationalin kahvista vastaava päällikkö Monika Firl antoi heinäkuussa 2024 [Map It Forward](#) -podcastissa havainnollisen esimerkin vallan epätasaisesta jakautumisesta.⁷ Kahvinostajat ovat alkaneet Firlin mukaan yhä enemmän käyttää niin sanottuja yhdistelmäsovimuksia, joissa ne lupaavat ostaa tuottajaosuuskunnalta esimerkiksi yhden kontillisen Reilun kaupan kahvia reiluun ehdoin, mutta haluavat samalla kolme kontillista halvempaa kahvia sertifioiduimmille markkinoille.

“Ostaja asettaa ehdot ja myyjillä ei usein ole neuvotteluvallaa kieltäytyä”, Firl sanoi.

Hänestä monet ostajat käyttävät tuottajien haavoittuvaa asemaa tai jopa epätoivoa hyväkseen. Viljelijät tai osuuskunnat eivät yleensä halua valittaa kohtelustaan, sillä ostaja on kuitenkin asi-

Reilun kaupan kahvipaketista viljelijä saa aina vähintään takuuhinnan ja lisän

8€ maksavassa puolen kilon paketissa paahtetun raaka-aineen osuus on 3,80 €, kun se on tuotettu Reilun kaupan ja luomun ehdoilla.



akas, eikä maksavaa asiakasta haluta karkottaa. Epäeettisesti toiminut ostaja voi kuitenkin markkinoita halvemmallalla ostamaansa kahvia sanomalla, että se tulee Reilun kaupan tilalta.

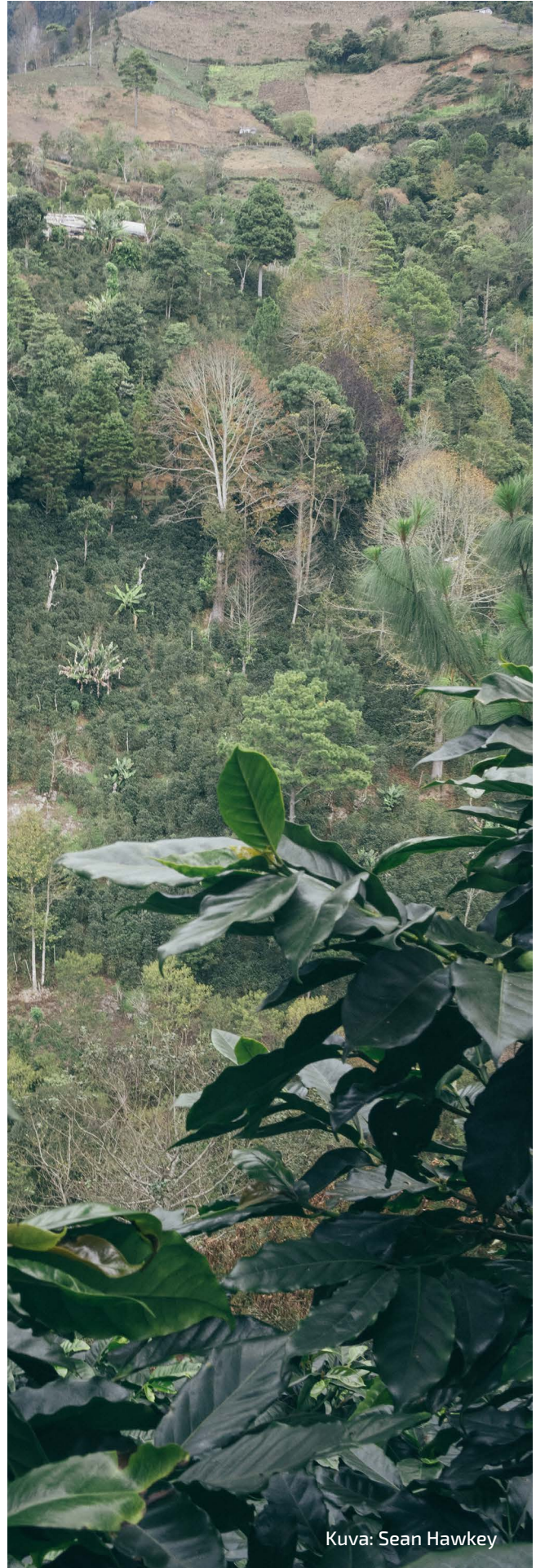
Kourallinen suuria yrityksiä hallitsee kahvibisnestä. Kahvin hinta heilahtelee, mutta köyhä viljelijä harvoin näkee hyviäkään hintoja kukkarossaan.

Kahvin maailmanmarkkinahintaan vaikuttaa moni tekijä tuotanto-olosuhteista pörssiokauppaan. Kahvi on yksi niistä maailman luksustuotteista, joilla käydään myös johdannaiskauppaa, eli sijoittajat voivat ostaa futuureja ja optioita. Se tarkoittaa, että kahvin hintaa ennakoidaan ja sillä voidaan yrittää tehdä voittoa.

Myös tuotanto-olosuhteet ja ilmastonmuutos vaikuttavat kahvin hintaan. Jos hinta nousee merkittävästi, se kertoo yleensä siitä, että tuotannossa on ongelmia jossain päin maailmaa. Jos vaikkapa kuivuus vie suuret sadot joissain maissa, kahvia on tarjolla vähemmän, ja silloin hinta yleensä nousee.

Ongelmat tuotannossa eivät tarkoita vain yskivää koneistoa tai ohimenevää hallaa, vaan niiden takana on aitoa inhimillistä kärsimystä. Jos sääolosuhteet tai taudit vievät sadot, perheiltä menee usein koko vuoden toimeentulo. Jos heillä ei ole tukenaan osuuskuntaa tai Reilun kaupan tapaista sertifiointijärjestelmää, he voivat jäädä aivan tyhjän päälle.

Kovin reilua ei ole sekään, että kahvin hinnan nousu ei useinkaan näy tuottajan ansioissa, vaan välikädet ja paahtimot keräävät voitot. Tyypillistä onkin, että alan suuret paahtimot pyrkivät minimoimaan riskinsä ja turvaamaan voittonsa. Niinpä hintojen noustessa voitot jäävät helposti yrityksille, mutta kun hinnat laskevat, myös tuottajille maksetaan vähemmän, mikä näkyy nopeasti heidän elintasossaan. Myös inflaatio näkyy tuottajien elämässä nopeasti, kun polttoaineen tai pakkausmateriaalien hinnat nousevat. Inflaatiosta huolimatta kahvintuottajille ei yleensä makseta parempia hintoja raakakahvista.⁸



Kuva: Sean Hawkey

Ilmastonmuutos on kahvin suurin uhka

Kahvi reagoi ilmaston vaihteluun herkästi. Kahvi kasvaa parhaiten päiväntasaajan tuntumassa, metsäisillä alueilla ja mielellään noin tuhannen kilometrin korkeudessa merenpinnasta. Lämpötilalla on suuri merkitys: arabica-kahvi viihtyy 18–22 asteessa ja robusta 22–28 asteessa, eikä kumpikaan pidä lämpötilojen heilahteluista.⁹

Ilmastonmuutos tekee kahvin ja sen tuottajien olot tukaliksi. Nousevat lämpötilat ja pidentyneet kuivusjaksot vaikeuttavat kahvintuotantoa Aasiassa, Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Eniten sään vaihteluista kärsivät suurimmat kahvintuottajamaat Brasilia ja Vietnam.¹⁰ Kahviruosteeksi kutsuttu sienitauti vaivaa viljelijöitä erityisesti Latinalaisessa Amerikassa. Kahville soveltuva maa-ala saattaa pahimmillaan kutistua alle puoleen vuoteen 2050 mennessä.¹¹ Tuoreen ruotsalaistutkimuksen mukaan arabican tuotanto saattaa kutistua ilmastonmuutoksen tähden 45,2 prosenttia ja robustan 23,5 prosenttia.¹²

Kahvintuottaja-alueet ovat viime vuosina kokeneet selkeästi enemmän luonnonkatastrofeja kuin neljä vuosikymmentä sitten.¹³ Riskit liittyvät tutkijoiden mukaan kasvavaan kuumuuteen, ja kahvintuotantoalueilla vallitseekin yhä useammin El Niño -tyyppiset olosuhteet: on kuivempaa ja kuumempaa, ja kuumuus- ja kuivusjaksot ovat aiempaa pidempiä. Ilmastonmuutoksen edetessä kahvintuotanto joutuu vastaamaan yhä suurempiin systeemitason shokkeihin.

Tällä hetkellä kahvintuotanto nojaa kahteen lajikkeeseen, arabicaan ja robustaan, vaikka lajikkeita tunnetaan 124 erilaista. Ikävä kyllä 60 prosenttia kahvilajikkeista on uhanalaisia, etupäässä ilmastonmuutoksen tähden.¹⁴

Kahvilajien katoaminen hankaloittaa muuttunutta ilmastoja paremmin kestävien lajikkeiden löytämistä

ja kehittämistä. Viime vuosina tutkijat ovat kuitenkin löytäneet muutamia lupaavia viljelä kahvilajikkeita Länsi-Afrikasta. Etenkin stenophylla-lajike vaikuttaa tutkimusten mukaan kuumuutta paremmin kestävältä lajikkeelta,¹⁵ joka vieläpä maistuu jokseenkin arabicalta.¹⁶

Kahvikupillisen hiilijalanjälki

Hiilijalanjälki kahvilla on suhteellisen pieni, niin kuin kasvukunnan tuotteissa ylipäätään: noin 0,26–0,67 hiilidioksidiekvivalenttia kahvikupillista kohti. Tuotanto on kuitenkin kokoluokaltaan merkittävää – kahvia tuotetaan 9,5 miljoonaa tonnia vuosittain, ja tuotteet matkaavat ympäri maailman.¹⁷

Vuonna 2020 Geography and Environment -lehdessä julkaistun tutkimuksen¹⁸ mukaan kuluttaja voi vaikuttaa kahvikupin hiilijalanjälkeen paljonkin. Tutkimuksessa tarkasteltiin espresso-kahvin ja siitä tehtyjen maitokahvien hiilijalanjälkeä.

Pelkkää kahvia juovien herkuttelijoiden kupillisen hiilijalanjälki putoaa melkein neljännekseen, jos hän vaihtaa "vastuulliseen" kahviin. Tässä tutkimuksessa "vastuullisen" kahvin määritelmässä laskettiin yhteen suurimmat sertifikaatit ja niiden keskiarvoluvut, sertifikaatteja ei vertailtu toisiinsa.

Suurimmat päästösäästöt tulevat kuljetuksesta ja lannoitteista, lisäksi jalanjälkeen vaikuttavat hyönteismyrkkyjen käyttö sekä veden- ja sähkönkulutus. Maitokahvin ystävät voivat pienentää hiilijalanjälkeä myös vaihtamalla maidon kasvipohjaiseen.

Lisäsäästöjä hiilijalanjälkeen saisi tutkijoiden mukaan lisäämällä jalostusastetta lähtömaissa. Erityisesti kahvin paahtaminen tuotantomaissa olisi ilmastolle hyväksi, sillä paahtaminen keventää kahvin painoa noin puolella, mikä pienentäisi kuljetuskuluja ja päästöjä. Jalostusasteen lisääminen

hyödyttäisi myös tuottajamaita, sillä ne liikkuisivat näin tuotantoketjussa ylöspäin ja saisivat paremman osuuden tuotoista.

Koko elinkaaren päästöt, kg co2e

Espressokupillisen koko elinkaaren päästöt,
kg co2e

Sertifioimaton 0,28

Sertifioitu 0,06



Kahvi uhkaa luonnon monimuotoisuutta

Kahvintuotannolla on ollut valtava metsäkatojälki parin sadan viime vuoden aikajänteellä, sanoo WWF Suomen kansainvälinen metsäasiantuntija Maija Kaukonen.

"Kahvin tieltä on raivattu todella paljon metsää."

Edelleen kahvi on yksi suurimpia eurooppalaisten kulutuksen metsäkadon aiheuttajia tropiikissa, sen ohi menevät vain kaakaopapu ja öljypalmu.

Suomalaisten kahvinjuonnin tähden kaadetaan joka vuosi 306 hehtaaria trooppista metsää.

Eurooppalaisten kulutuksella on merkittävä vaikutus trooppisiin metsiin, ja ikävä kyllä kahvi on suomalaisten suurin synti trooppisessa metsäkadossa: suurempi kuin esimerkiksi naudanliha. Ruotsalaisen ympäristöjärjestö Trasen vuoden 2024 [selvityksen](#) mukaan suomalaisten kahvinjuonnin tähden kaadetaan trooppista metsää joka vuosi 306 hehtaaria, etupäässä Kolumbiassa ja Brasiliassa. Koko EU:n vuotuinen jalanjälki trooppisissa metsissä on 190 500 hehtaaria.¹⁹

Kahvin kysyntä on kasvussa, ja sen oletetaan olevan maailmanlaajuisesti jopa 200 miljoonaa säkkiä vuonna 2030²⁰, kun se nyt on noin 173 miljoonaa säkkiä.²¹

Paineita laajentaa kahvinviljelyä siis on, ja lisäpainetta tuo ilmastonmuutos.

Kun nykyiset maa-alat alkavat olla kuumia kahvinviljelyyn, kahvia joudutaan luultavimmin kasvattamaan raivaamalla uusia peltoja korkeammalla vuoristossa. Tämä tarkoittaa usein metsän kaatamista ja siirtymistä ylempäs kukkuloiden tai vuorten rinteillä.

"Mutta monissa paikoissa tulee laki jo vastaan", sanoo metsätieteiden emeritusprofessori Markku Kanninen.

Maailmanmarkkinat ohjaavat Kannisen mukaan kahvinviljelijöitä niin, että kun hinnat nousevat, ihmiset kaatavat metsiä ja raivaavat peltoja.

"Hehtaarikohtaista tuotantoa on usein vaikeaa lisätä, joten silloin lisätään pinta-alaa", Kanninen sanoo.

Hän muistuttaa, että luonnon monimuotoisuuden kannalta trooppiset metsät ovat selvästi tärkeämpiä kuin pohjoiset metsät.

"Noin 80 prosenttia maalla olevista lajeista elää metsissä, ja niistä noin 90 prosenttia tropiikissa", Kanninen sanoo. "Jos se ekosysteemi menee, niin se on mennyttä."

Viljelijät saattavat myös hylätä huonotuottoisia viljelymaita ja laitumia, jolloin ne metsittyvät uudelleen. Ongelma on kuitenkin Kannisen mukaan siinä, että trooppinen metsä uusiutuu hitaasti. Luontaisesti syntyvällä metsällä kestää noin 200 vuotta ennen kuin se on biomassaltaan sitä luokkaa kuin kaadettu metsä on ollut.

"Nythän on muotia puhua ennallistamisesta. Mutta tällaisessa tapauksessa sinne ennallistetaan ihan erilaista metsää kuin mitä menetettiin."

Metsät ovat vettä

Markku Kanninen sanoo, että lajikadosta ja hiilen sidonnasta puhutaan jo aika paljon, mutta harvoin muistetaan, että metsät ovat elintärkeitä myös veden kierrolle.

"Sademetsä on kuin pumppu. Esimerkiksi Amazonilla sateesta noin 50 prosenttia haihtuu takaisin ja sataa myöhemmin uudestaan. Jos puita ei ole, tätä veden kiertoakaan ei ole."

Etelä-Amerikassa Amazonin sademetsä on niin valtava, että sen vedenkierto vaikuttaa koko mantereeseen.

"Argentiinan maanviljelijät valittavat nyt, että Amazonin metsäkadon tähden heidän sademääränsä ovat pienentyneet ja maataloustuotanto on kärsinyt."

Kanninen sanoo, että monessa maassa metsän tärkein tuote ei ole polttopuu tai rakennusaineet, vaan puhdas vesi.

"Ilman puhdasta vettä ihminen ei selviä. Jos kaikki vuoret hakataan paljaksi, niin eroosio syö maat, ja joet ovat pian täynnä lietettä. Minusta tämä on ihmiskunnan kohtalonkysymys ilmastonmuutoksen ja aavikoitumisen edetessä."

Markku Kanninen on tehnyt metsien puolesta työtä yli neljä vuosikymmentä, ja välillä häntä lannistaa.

"Ahneuden voima on niin suuri, että se menee kaiken yli", hän sanoo.

Kahvin vesijalanjälki

Yhden kahvikilon tuottamiseen tarvitaan noin 18 900 litraa vettä. Niinpä yhden 125 ml **kahvikupillisen tuottamiseen tarvitaan 132 litraa vettä** eli pienen jääkaapin tai akvaarion verran.

Lähde: Waterfootprint.org



Kuva: Sean Hawkey

Kahvinviljelijöiden köyhyys vaarantaa alan tulevaisuuden

Kahvin pienviljelijöillä ei mene ruusuisesti

Fairtrade African ohjelmapäällikkö Kelvin Muhia sanoo, että esimerkiksi Keniassa tuotanto on ollut laskusuunnassa.

"Viljelijöiden ansiot eivät riitä elämiseen, ja tähän on monia syitä."

Monilla pienviljelijöillä tilakoot ovat pienet, yleensä alle hehtaarin, mikä johtuu Muhian mukaan usein siitä, että vanhemmat ovat jakaneet maata perinnönjaon yhteydessä. Pienemmiksi ja pienemmiksi pilkotut tilat eivät enää riitä perheen elättämiseen. Kahvin hinta myös heilahtelee voimakkaasti, eivätkä viljelijät usein saa myytyä kahviaan Reilun kaupan markkinoille, sillä kysyntä ei riitä.

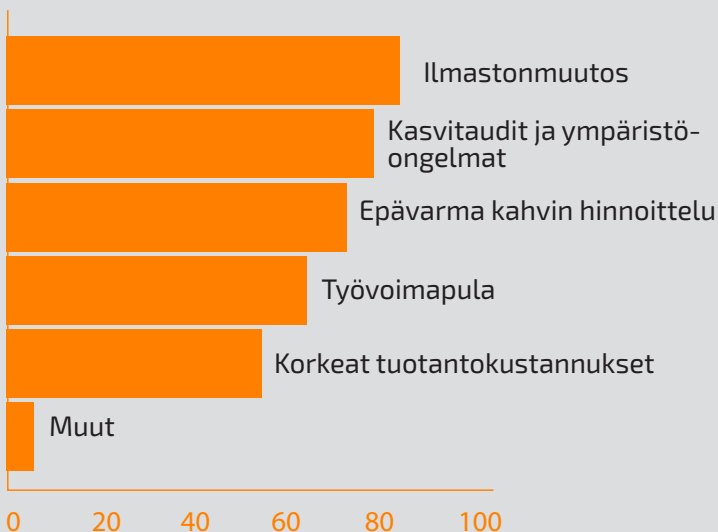
"Osa vaihtaa kahvin tuottoisampiin kasveihin", Muhia sanoo.

Viljelijät eivät ole toiveikkaita

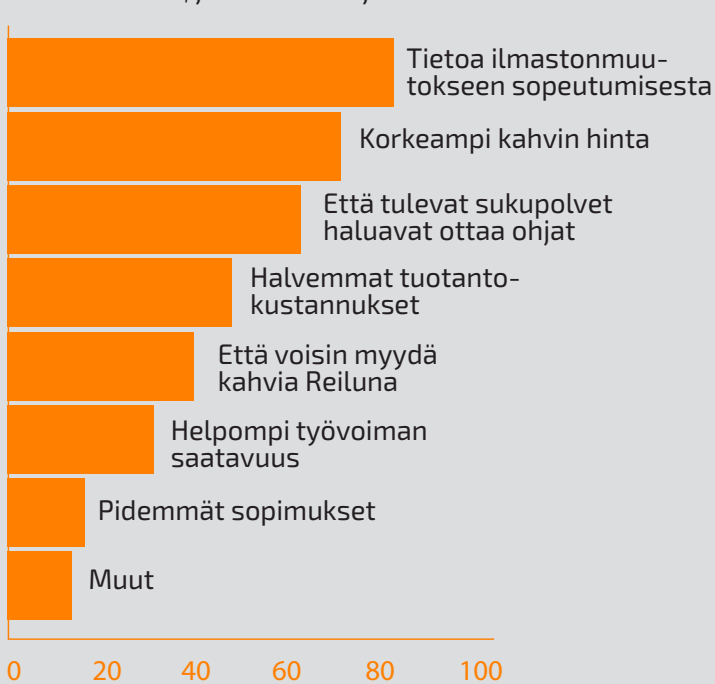
Reilun kaupan Latinalaisen Amerikan tuottajaverkosto teetti Ruotsin Reilun kaupan kanssa selvityksen kahvintuottajien näkemyksistä omaan alaansa vuonna 2023.

Kaikki 30 vastannutta viljelijää sanoivat, että ilmasto on muuttunut ja viljely on vaikeampaa kuin viisi vuotta sitten. Melkein kolme neljästä arvioi, että vuonna 2050 kahvintuotanto tulee olemaan paljon vaikeampaa kuin nykyisin. Näin viljelijät vastasivat:

Mitkä ovat mielestäsi kahvintuotannon suurimmat haasteet?



Mitä tarvitset, jotta voisit viljellä kahvia vuonna 2050?



Leipä tiukassa - Elämiseen riittävät ansiot

Kahvinviljelijät ja tilojen työntekijät elävät usein köyhysrajalla tai sen alapuolella.

Maailmassa on noin 12,5 miljoonaa kahvinviljelijää, mutta kaikkiaan tuotannosta elantonsa saa 125 miljoonaa ihmistä.²² Vain harvassa tuottajamaassa viljelijät ja työntekijät saavat elämiseen riittävät ansiot työstään. Elämiseen riittävillä ansioilla tarkoitetaan, että ihminen voi työllään tai tuotannollaan kattaa terveellisen ruokavalion, säällisen kodin, terveydenhuollon, vaatetuksen, lasten koulutuksen ja muut tarvittavat menot, ja lisäksi säästöönkin pitäisi jäädä vähäsen.

Melkein kaikissa tuottajamaissa tuottajat elävät kaukana tästä, ja keskimäärin tuottajat elävät köyhyydessä. Vain Vietnamin ja Brasiliassa sertifioidun kaupan kahvintuottajat ovat päässeet Maailmanpankin määrittelemän ostovoimakorjatun köyhyysrajan ylitse.²³

Jos tulot eivät riitä säälliseen elämään, jostain on säästettävä: ruoasta, koulumaksuista, asumuksesta tai terveydenhuollosta.



Elämiseen riittävät viitehinnat

Reilun kaupan takuuhinnoilla ja lisillä tavoitellaan sitä, että kaikilla tuottajilla ja työntekijöillä olisi mahdollisuus saada työstään tai tuotannostaan riittävät ansiot.

Lisäksi Reilu kauppa tuottaa tietoa elämiseen riittävistä ansioista ja palkoista eri maissa. Ansioitasoja lasketaan yhdessä Global Living Wage Coalitionin kanssa niin kutsuttua Anker-metodologiaa käyttäen.

Reilu kauppa on myös määritellyt hinnat, jotka kahvintuottajille tulisi maksaa, jotta he yltaisivät elämiseen riittäviin ansioihin. Näitä [Living Income Reference Price \(LIRP\)](#) -hintoja määritetään yritysten tarpeisiin ja lisätään LIRP-kartalle sitä mukaa kun laskelmia valmistuu. Yritykset voivat vapaaehtoisesti maksaa LIRP-hinnan osana hankkeita, joilla ehkäistään köyhyyttä, pakkotyötä, metsäkatoa ja muita ongelmia ketjuissa.

Esimerkiksi Hondurasissa Reilun kaupan luomukahvin LIRP-hinta oli raporttia kirjoitettaessa 94 lempiraa (3,42 euroa) ja Nicaraguassa 176 cordobaa (4,30 euroa) kilolta pestyjä ja kuivattuja papuja.

Kahvintuotanto kaipaa nuoria viljelijöitä

Toimeentulovaikeudet uhkaavat jo tuotantoa: moni viljelijä jättää alan ja siirtyy etsimään parempia tuloja. Etenkin nuoret lähtevät mielellään kaupunkiin.

"Täällä Keniassa kahvinviljelijöiden keski-ikä on noin 55 vuotta", Muhia kertoo. Monessa maassa keski-ikä on yli 60 vuotta.

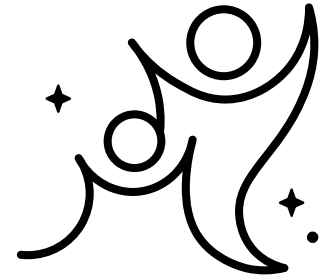
Tuotanto ei Muhian mukaan juuri houkuttele nuoria, sillä mahdollisuuksia ja kannustimia on vähänlaisesti. Ensin pitäisi saada maata, sitten kahvipensaita ja sitten vielä odottaa kaksi satokautta, ennen kuin tuotannosta alkaa tulla ansioita.

"Olemme Suomen Reilun kaupan kehitysyhteistyössä luoneet ohjelmia, joissa vanhemmat tekevät hallittuja sukupolvenvaihdoksia nuorille", Muhia sanoo.

Toinen toimiva tapa saada nuoria mukaan on tarjota heille monipuolisempia tulonlähteitä. Reilun kaupan ohjelmassa nuoret ovat esimerkiksi pitäneet taimitarhoja ja tehneet ja asentaneet energiansäästöliesiä, mistä tulee lisätuloja. Osa on myös antanut teknistä tukea osuuskunnissa.

"Osa nuorista on käynyt korkeakoulun, ja jos he palaavat kotikylään, heillä on annettavaa hyviin viljelymenetelmiin."

Myös peltometsäviljely tarjoaa lisätuloja, jos varjopuina käytetään satokasveja, esimerkiksi hedelmäpuita.



Lapsityövoimaa hyväksikäyttään edelleen

Jos perheillä menee oikein huonosti, yksi säästökohteet ovat koulumaksut ja kouluun liittyvät muut kulut, kuten oppimateriaalit ja koulupuvut. Köyhät perheet saattavat ottaa lapset koulusta ja patistaa heidät perheen maatilalle töihin.

Vaarallisessa ja liiallisessa lapsityössä päivät ovat pitkiä, kemikaalit ja työvälaineet usein vaarallisia eikä kouluun usein pääse.

Maailmassa on 160 miljoonaa lasta haitallisessa lapsityössä, heistä 79 miljoonaa vaarallisissa töissä. 70 prosenttia lapsityöstä tapahtuu maataloudessa.²⁴

Perheiden parempi toimeentulo ja lasten koulutus ovat parhaimpia keinoja ehkäistä lapsityövoiman hyväksikäyttöä.

Reilun kaupan kriteereissä lapsityövoiman hyväksikäyttö on kielletty ja riskejä valvotaan. Kiellot ovat kuitenkin huono lääke, jos taustalla on köyhyys. Reilu kauppa minimoi lapsityön riskejä kouluttamalla sekä parantamalla lasten ja perheiden asemaa. Monet osuuskunnat myös käyttävät Reilun kaupan lisää koulujen kehittämiseen.

Tuottajaverkostojen kanssa tehdään koko ajan työtä, että lapsi- ja pakkotyö saadaan kitkettyä tuotantoketjun kaikilta portailta.

Koulutuksen lisäksi yksi parhaista keinoista ehkäistä lapsityövoiman hyväksikäyttöä on taata perheille parempi toimeentulo.

Hope Muriuki asentaa uuneja ja unelmoi paremmasta toimeentulosta

Miksi halusit kahvinviljelijäksi?

Halusin alun perin journalistiksi, mutten saanut töitä, joten ajattelin kokeilla maanviljelyä. Se ei ole ollut helppoa, mutta on siinä ollut rohkaiseviakin puolia ja työ on kantanut hedelmää.

Miten aloitit viljelijän uran?

Sain vanhemmiltani maata ja 200 kahvipensaan vartta, ja siitä se lähti. Olen onnistunut laajentamaan tuotantoa siitä, mitä sain vanhemmiltani.

Oletko opiskellut maanviljelyä?

En. Täällä tyypillisesti opitaan vanhemmilta perustaidot, sitten tutkitaan itse ja opitaan tekemällä.

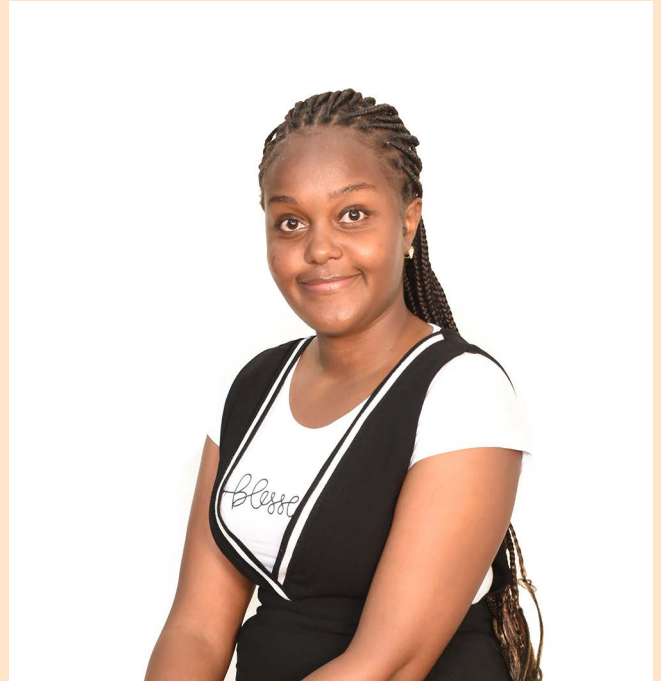
Millaista viljelijän arki on?

Se on tyydyttävää, mutta on siinä vaikeuksiaikin. Ei ole paras ratkaisu, että maa ei ole täysin minun, vaan jaan sen vanhempieni kanssa. Kaikki eivät ole edes niin onnekkaita, että saavat maata. Nuorilla ei myöskään yleensä ole pääomaa toiminnan aloittamiseen. Pitää istuttaa kahvi, päästä eroon tuholaisista, kitkeä... Työvoima vaatisi rahaa.

Ilmastonmuutos tekee viljelystä arvaamatonta. Nyt on satanut paljon, ja tuholaisia on enemmän kuin ennen. Ja koko ajan on rikkaruohojen kitkemistä. Sitten jos on aurinkoista, on todella aurinkoista, ja kahvimarjat palavat helposti. Suurin osa onkin vaihtanut kahvin kestävämpiin lajikkeisiin. Minäkin vaihdoin vanhemmiltani saamani kasvit toisiin.

Oletko tyytyväinen Reiluun kauppaan?

Olen tyytyväinen Reiluun kauppaan siinä mielessä, että minä viljelijänä ja viljelijät yhteisössäni hyötyvät Reilun kaupan lististä. Unelmoin kuitenkin siitä, että saisin hyvät tuotot, joilla voisin kattaa kahvinviljelyyn liittyvät tuotantokustannukset. Reilu kauppa on työvoimavaltaista, ja viljelijöiltä voi usein puuttua motivaatio, jos he saavat myytyä Reiluun kauppaan vain osan sadostaan.



Olet myös ollut mukana Reilun kaupan kehitysteistyöohjelmassa. Millaista se on?

Meillä on nuorten ryhmä, ja asennamme energiansäästöliesiä. Liesien asennus etenee hyvin, ja kun ne saadaan rekisteröityä, ihmiset saavat päästöhilytyksistä rahaa.

Nämä liedet ovat myös hyödyllisiä terveydelle, sillä ne savuttavat vähemmän kuin vanhat liedet. Naiset valmistavat tyypillisesti ruokaa, ja heillä on nyt vähemmän rintakipu ja vastaavaa. Ajattelen asentaa tällaisen lieden äidilleni.

Mitä muita suunnitelmia teillä on tulevaisuudelle?

Haluaisimme nuorten ryhmän kanssa perustaa oman savipolttimon, jotta voisimme itse valmistaa energiansäästöliesiä. Aiomme myös perustaa taimitarhan, jotta voimme tulevaisuudessa istuttaa puita.

Haluaisin myös itse parantaa kahvin laatua ja saada kunnon korvauksen kahvista. Se antaisi hyvän motivaation todella tehdä parhaani.

Ratkaisuja haasteisiin

Vaikka kahvintuotannon tulevaisuus on uhattuna, toimiviksi todettuja ratkaisuja on onneksi olemassa. Viljelijöiden kouluttaminen ja köyhyyden vähentäminen ovat edellytyksenä siirtymiselle kestävämpiin tuotantomenetelmiin, jotka parantavat luonnon monimuotoisuutta, metsäpeittoa ja sopeutumista ilmastonmuutokseen.

Peltometsäviljely

Paremmista viljelymenetelmistä erityisen lupaava on peltometsäviljely, jossa kahvipensaiden suojaksi istutetaan puita. Peltometsäviljelyn käyttöä edistetään Reilu kauppa ry:n kehitysyhteistyössä ja monissa muissakin kestäväen ja uusiutuvan eli regeneratiivisen maanviljelyksen hankkeissa.

Peltometsäviljelmä on plantaasia toimivampi ekosysteemi: kasveja on kerroksittain ja puut houkuttelevat lintuja, jotka syövät tuholaisia. Puut

antavat varjoa viljelmille, viilentävät ilmaa ja ruokkivat maaperää. Monet istuttavat hedelmäpuita, koska ne tarjoavat hedelmiä myyntiin ja ravinnoksi.

Emeritusprofessori Markku Kanninen toimi usean vuoden ajan tutkimusjohtajana Costa Ricassa sijaitsevassa alueellisessa CATIE-yliopistossa. Hän kertoo laitoksen tutkimuksesta, jossa selvisi, että mitä köyhempi viljelijä oli, sitä monimuotoisempi oli tämän viljelys. Mitä rikkaampi, sitä yksipuolisempaa oli tuotanto.

Tämä johtuu Kannisen mukaan siitä, että peltometsäviljelyä on hankalaa koneistaa ja sen ylläpitäminen on työvoimavaltaista. Niinpä varakkaammat suurtilojen pitäjät mieluummin koneistavat plantaasit. Pienviljelijällä taas on tyypillisesti suuri perhe, joka auttaa pitämään huolta kasveista. Tuottajien logiikka on myös erilainen.

Kuva: Reilu kauppa ry

Reilun kaupan hankkeissa Itä-Afrikassa kasvatetaan kahvitaimia, jotka kestävät tauteja vanhoja lajikkeita paremmin. Kun taimet vartetaan vanhojen pensaiden kantoihin, ne pääsevät nopeaan kasvuun hyödyntäen olemassa olevaa juuristoa.



"Pienviljelijän tavoite ei ole voiton maksimointi, vaan riskien minimointi, koska heidän pitää saada viljelmältä joka vuosi jotain. Se ajaa monimuotoisempaan tuotantoon", Kanninen sanoo.

Myös YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO on tutkinut kahvin peltometsäviljelyä pilottihankkeella Ugandassa ja Malawissa. Sen perusteella FAO:n metsäosaston varajohtaja Ewald Remers-teiner on todennut, että peltometsäviljely osoittautui erittäin sitkeäksi muuttuvassa ilmastossa.

"Joillekin Afrikan maille ei voi kyllin korostaa peltometsäviljelyn tärkeyttä kahvintuotannossa."²⁵

Pilottihankkeen loppuraportissa kehoitetaan hallituksia, yhteisöjä, tutkijoita, kansalaisyhteiskuntaa ja yrityksiä sitoutumaan tavoittelemaan ilmastonmuutokselle kestävää elinkeinoa peltometsäviljelyn kautta.

"On ensiarvoisen tärkeää, että viljelijöille annetaan työkalut, tieto ja taidot siirtyä peltometsäviljelyyn", raportissa todetaan. "Koulutusta, työpajoja ja tiedonsiirtoa tulee laajentaa kaikkialle ja sen on oltava kaikkien saatavilla."

Tuotannon tehostaminen

Kahvintuotantoa voidaan myös tehostaa nykyisestä. Keskimäärin kahvia saadaan maailmassa noin 16 sakkia (noin tuhat kiloa) per hehtaari. Brasiliassa ja Vietnamin tehotuotannolla päästään 30–40 sakkiiin hehtaarilta, eli monilla pientiloilla olisi vielä tehtävää.²⁶

Kelvin Muhia Fairtrade Africasta sanoo, että Itä-Afrikan pientiloilla puhutaan yleisemmin kahvin tuotosta kahvipensasta kohden.

"Keniassa tyypillisesti pienviljelijä saa kolmesta viiteen kiloa kahvia per pensas, mutta kun tuotanto-oloihin kiinnitetään huomiota, parhaat voivat saada jopa 25 kiloa pensaasta."

Tuottavuuteen vaikuttavat esimerkiksi kasvin lajike ja ikä, maaperän hedelmällisyys, viljelykäytännöt, ilmasto-olosuhteet ja tuholaiset.

Reilu kauppa ry:n tekemällä kehitysyhteistyöllä on pyritty uudistamaan tuottajien kasveja nuorempiin kasveihin ja kestävämpiin lajikkeisiin. Kahvipensaat elävät tyypillisesti 20–30 vuotta, ja monien pienviljelijöiden kasvit ovat vanhoja ja heikkoja. Useimmilla ei kuitenkaan ole varaa uudistaa viljelmiään.

Markku Kannisen mukaan tuottavuudelle voitaisiin tehdä paljon maaperän ravinteikkuuteen panostamalla.

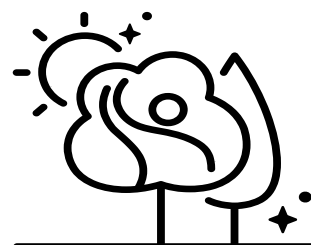
"Tuotannon kehittämällä saisi paremmat sadot, viljelijät pärjäisivät paremmin eikä tarvitsisi raivata uusia alueita."

Tehokkaampi käsittely

Muhian mukaan osuuskuntien laitteiston uusimisilla saataisiin myös parannettua viljelijöiden asemaa. Osuuskunnat hoitavat tyypillisesti kahvin märkäkäsittelyn, kuorinnan ja kuivaamisen. "Osuuskunnilla on käytössä vanhanaikaiset kuorintakoneet, jotka tuhlaavat paljon vettä. Marjakilon käsittelyyn saattaa mennä 20–40 litraa, sillä koneet käyttävät vettä marjojen kuljettamiseen ja marjalihan erottamiseen jyvistä. Osa moderneista koneista vähentää vedenkulutukseen yhteen tai kahteen litraa marjakilolta."

Reilun kaupan kehitysyhteistyöohjelmassa on myös tuettu osuuskuntia aurinkokäyttöisten kuivureiden hankkimisessa.

"Niitä käyttämällä kahvin kuivaamiseen kuluva aika saadaan kutistettua kahdesta viikosta jopa viiteen päivään, mikä laskee tuotantokustannuksia. Myös laatu paranee, kun kuivaaminen on hallittua."



Yritysvastuulakien velvoitteet

Tuottajamaissa lainsäätäjät voivat helpottaa lakien avulla esimerkiksi maanomistusoloja, kestävämpiä viljelymenetelmiä ja viljelijöiden oikeuksia järjestäytyä.

Kansainvälinen lainsäädäntö saattaa olla vielä voimallisempaa.

Euroopan unionin vuonna 2023 voimaan tulleessa metsäkatoasetuksessa edellytetään, että Eurooppaan tuotavan kahvin (ja monen muun tuotteen) viljelyn tähden ei ole kaadettu metsää joulukuun 2020 jälkeen ja että tuotannossa on kunnioitettu ihmisoikeuksia ja alkuperäiskansojen oikeuksia. Metsäkadon estäminen pitää todistaa geopaikannuksella eli kahvi pitää pystyä jäljittämään tietyille tilalle.

Paahtimoiden ja kauppiaiden pitää alkaa noudattaa asetusta 2024 loppuun mennessä, pk- ja mikroyritysten kuusi kuukautta myöhemmin.

Reilun kaupan kansainvälinen kattojärjestö Fairtrade International päivitti helmikuussa 2024 omia kriteerejään Reilun kaupan kahville. Nyt ne vastaavat EU:n vaatimuksia ja menevät osin niitä pidemmälle. Reilun kaupan kriteereissä esimerkiksi edellytetään, että kahvintuottajien pitää jatkossa tehdä suunnitelmat luonnon monimuotoisuuden seurannalle ja hallinnalle.

Reilun kaupan tuottajaorganisaatiot ovat olleet huolissaan siitä, että paikkatiedon kerääminen ja seuraaminen on kallista, eikä tuottajilla välttämättä ole siihen varaa. Ne pelkäävät, että ostajat tai muut ketjun jäsenet eivät halua maksaa datan keräämisestä, vaan kustannukset vyörytetään köyhille tuottajille.

Kahvibarometrin mukaan Brasiliassa ja Vietnamin paikkatietoja tiloilta on jo hyvin saatavilla. Haasteellista datan hankinta tulee olemaan maissa, joissa on heikko infrastruktuuri, heikko kahvin jäljitettävyyden ja paljon pienviljelijöitä. Näitä maita ovat esimerkiksi Etiopia, Uganda, Tansania, Kenia,

Peru, Kolumbia ja osa Keski-Amerikan maista. Nämä maat ovat tyyppillisiä Reilun kaupan kahvin tuottajia.

Fairtrade International on solminut geopaikannusta varten sopimuksen Satelligence-yrityksen kanssa.²⁷ Satelliittien ja Fairtrade Internationalin avulla geopaikannus saadaan tehtyä, minkä lisäksi tuottajat saavat ajantasaista tietoa metsäkatoriskeistä heidän alueellaan. Satelligence tarjoaa osuuskunnille raportit, joita ne voivat käyttää viestinnässä asiakkaidensa kanssa. Osuuskunnat myös omistavat datan, mikä on poikkeuksellista.

Kelvin Muhia sanoo, että viljelijät tekevät parhailaan työtä sen eteen, että voivat täyttää uudet vaatimukset ja toimittaa geodatan ennen kuin asetus tulee pientiloille voimaan.

WWF:n mukaan metsäkatoasetus on todella merkittävä ja sillä tulee olemaan suuri vaikutus erityisesti Euroopan markkinoihin, mutta myös Yhdysvalloissa markkinaa seurataan tarkkaan. Asetus on Maija Kaukosen mukaan myös esimerkki siitä, kuinka teollisuus lopulta toimii pakon edessä.

”Tällaista toimintaa on yrityksiltä vaadittu jo vuosikausia, mutta toimenpiteet eivät ole olleet riittäviä, kun ne ei eivät ole olleet pakollisia.”

Osa yrityksistä on toiminut vastuullisemmin jo aiemmin, ja ne ovat Kaukosen mukaan nyt muita paremmassa asemassa.

Yritysvastuudirektiivi edellyttää ongelmiin puuttumista

EU:ssa on sorvattu myös muita tärkeitä vastuullisuuslakeja.

Yritysten kestävyysraportointidirektiivi tuli voimaan 2023 tammikuussa, ja sen nojalla kaikkien paitsi mikroyritysten tulee raportoida toimintansa aiheuttamista riskeistä ja vaikutuksista ympäristölle ja ihmisille, mikä auttaa yritysten vastuullisuuden seuraamista. Niiden myötä myös vastuullisuusraportoinnista tulee yhdenmukaisempaa, mikä helpottaa yritysten vertailua.

EU:n yritys vastuudirektiivi puolestaan tuli voimaan heinäkuussa 2024 ja jäsenmaiden on tuotava se lainsäädäntöön vuonna 2026. Se tuo yrityksille pakollisen ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevan huolellisuusvelvoitteen.

Valmistelussa on myös pakkotyöasetus, joka kieltäisi EU:n markkinoille pääsyn sellaisilta tuotteilta, joiden valmistuksessa on käytetty pakkotyötä. Tämä voisi vaikuttaa merkittävästi myös kahvintuotantoon, sillä kahvin tuotantoketjussa esiintyy pakkotyötä eri puolilla maailmaa.

Reilun kaupan kahvi

Kaikki Reilun kaupan kahvi tulee pientiloilta, jotka ovat järjestäytyneet osuuskunniksi tai muilla vastaavilla tavoilla.

Reilussa kaupassa uskotaan, että tuottajat voivat

nousta syrjitystä asemastaan, jos heille annetaan mahdollisuudet vaikuttaa elämäänsä ja työhönsä. Reilu kauppa kasvattaa tuottajayhteisöjen kykyjä ja rohkeutta vaikuttaa tuotantoketjuihin ja päätöksentekoon. Toimivat ja voimakkaat osuuskunnat voivat tarjota jäsenilleen parempia palveluja ja turvaa riskejä vastaan. Ne ovat myös parempia neuvottelemaan ostajien kanssa ja auttavat viljelijöitä saamaan paremmat sadot.

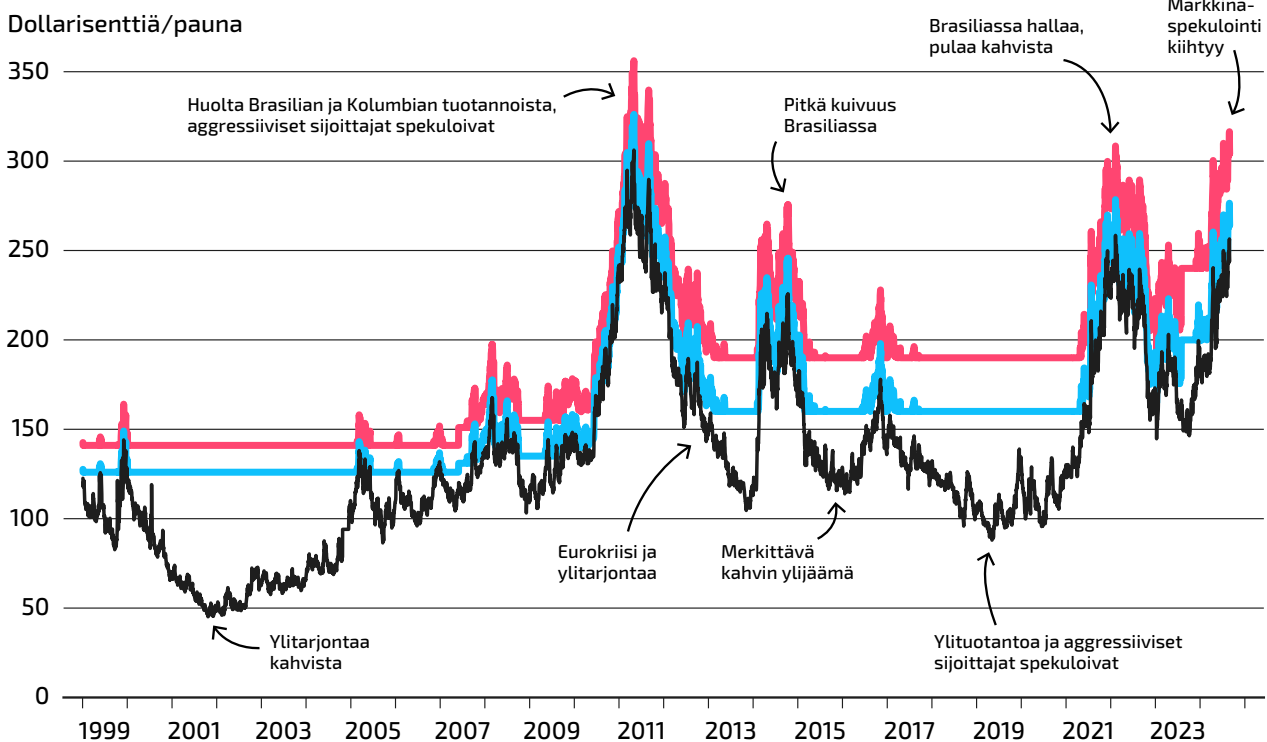
Perussa tehdyn tutkimuksen mukaan Reilun kaupan osuuskunnat pystyvät muita paremmin kehittämään kahvintuotantoaan, ne ovat muita osuuskuntia näkyvämpiä ja pystyvät paremmin solmimaan yhteistyökumppanuuksia ja parantamaan toimeentuloaan.²⁸

Kahvinviljelijöiden suurin ongelma liittyy taloudelliseen epävarmuuteen. Kahvin maailmanmarkkinahinnat heiluvat rajusti, eikä hinta aina kata edes

Reilun kaupan takuuhinta on viljelijälle turvaverkko markkinahintojen vaihteluun

Reilun kaupan viljelijälle maksetaan aina vähintään Reilun kaupan takuuhintaa. Jos markkinahinta on korkeampi, viljelijä saa sen. Hinnan päälle tulee Reilun kaupan lisä ja mahdollinen luomulisä.

— Takuuhinta + Reilun kaupan lisä + luomulisä
— Takuuhinta + Reilun kaupan lisä
— Arabica-kahvin hinta New Yorkin pörssissä



Graafi: Renja Nurmi

viljelijän tuotantokustannuksia – puhumattakaan siitä, että elanto riittäisi perheen elättämiseen.

Kahvin rajut hinnanvaihtelut ovat koko Reilun kaupan järjestelmän taustalla, sillä kahvi on ensimmäinen tuote, jolle kehitettiin Reilun kaupan kriteerit 1980-luvun lopulla yhdessä meksikolaisien pienviljelijöiden kanssa. Järjestelmän ytimessä on takuuhinta, jonka viljelijät vähintään saavat. Jos maailmanmarkkinahinta heilahtaa takuuhinnan ylitse, maksetaan markkinahintaa. Reilun kaupan kahvin takuuhintaa korotettiin viimeksi vuonna 2023, jotta se vastaisi paremmin kohonneisiin tuotantokustannuksiin ja inflaatioon.

Reilun kaupan sertifiointi edistää tuottajien tuloja ja hyvinvointia. Columbian yliopiston tutkimuksen mukaan heidän hyvinvointinsa on jopa viidenneksen parempi kuin sellaisten viljelijöiden, jotka eivät ole mukana Reilussa kaupassa.²⁹ Saman tutkimuksen mukaan Reilun kaupan tuottajilla on parempi resilienssi eli sietokyky erilaisia taloudellisia shokkeja vastaan. Tämä tuli tarpeeseen koronapandemian aikaan, mutta tuo lohtua myös tulevia kriisejä silmällä pitäen.

Tutkimusten mukaan Perussa ja Nicaraguassa Reilun kaupan kahvinviljelijät saavat 50 prosenttia paremmat ja vakaammat tulot, Intiassa jopa 66 prosenttia suuremmat kuin sertifioiduilla tiloilla. Indonesiassa Reilun kaupan viljelijät saivat 15 prosenttia muita todennäköisemmin tukea osuuskunnaltaan koronapandemian aikana.³⁰ Takuuhinnan lisäksi maksetaan Reilun kaupan lisää, jonka käytöstä tuottajat päättävät itse. Monet tuottajayhteisöt käyttävät Reilun kaupan lisää ympäristötoimiin, jotka vaihtelevat koulutuksesta metsitysohjelmiin, kompostointiprojekteihin ja vesivarojen hallinnan kehittämiseen. Osuuskunnat voivat parempien tulojen avulla investoida kestävämpiin lajikkeisiin, tuotantomenetelmiin ja esimerkiksi kahvipensaiden varjostamiseen.

Reilussa kaupassa kiinnitetään tarkasti huomiota tuotannon vaikutuksiin ympäristöön ja ilmastomuutokseen. Reilun kaupan ympäristökriteerit ovat tiukat: vaaralliset ympäristömyrkyt

on kielletty, luonnonvaroja pitää suojella, metsäkatoa ei saa olla ja osuuskuntien pitää tehdä ilmastomuutossuunnitelmia, joilla hiilijalanjälkeä hillitään. Vuosina 2012–2022 jo 272 Reilun kaupan kahviosuuskuntaa teki suunnitelmat ilmastomuutokseen sopeutumiseksi.³¹ Reilun kaupan onkin todettu kuormittavan ympäristöä vähemmän kuin sertifioidun kahvin.³²

Viljelijöiden tukeminen ei yksin riitä, vaan Reilu kauppa tekee vaikuttamistyötä tuotantoketjun joka tasolla, myös Suomessa ja Euroopassa. Reilussa kaupassa viljelijät ja työntekijät ovat edustettuina aivan järjestelmän ylätasolla saakka, eli myös vaikuttamistyö suunnitellaan yhdessä.

Yritysten ympäristö- ja ihmisoikeusvastuu ja vastuullisuus ylipäättään ovat nousevia trendejä, joihin moni yritys suhtautuu yhä vakavammin. Yritykset selvittävät riskejä omissa tuotantoketjuissaan ja tekevät suunnitelmia niiden minimoimiseksi. Moni yritys, joka tekee Reilun kaupan kanssa yhteistyötä, on myös sitoutunut maksamaan tuotteista enemmän, jotta tuottajatkin pääsisivät kohti elämiseen riittäviä ansioita.

Vastuuta ei saa kuitenkaan jättää vain yritysten oman hyväntahtoisuuden varaan, vaan vastuullisuudesta täytyy säätää kunnianhimoisia lakeja, jotta kaikki yritykset toimisivat reilusti ja samoin säännöin.

Reilun kaupan kahvi numeroin

845 200 viljelijää

32 maassa

1 milj. hehtaaria maata kahvinviljelyssä

707 milj. kiloa vuodessa

64 % luomua

95 milj. euroa Reilun kaupan lisää kahvinviljelijöille vuonna 2022

21 % kahvinviljelijöistä naisia

Lähde: Fairtrade International 2024; Monitoring the scope and benefits of Fairtrade Monitoring Report

Kehitysyhteistyöllä toimeentuloa ja kestävyttä

Reilun kaupan sertifiointikaan ei yksin riitä vastaamaan esimerkiksi ilmastonmuutoksen ja lapsityövoiman hyväksikäytön kaltaisiin suuriin ongelmiin, vaan niihin tarvitaan rakenteellisempia ja pysyvämpiä ratkaisuja. Niitä Reilu kauppa ratkoo hankkeilla.

Suomella on hanketyössä merkittävä rooli, sillä Reilu kauppa ry:n kehitysyhteistyöohjelma³³ on koko Reilun kaupan kansainvälisen verkoston suurin. Sen tavoitteena on nostaa pienviljelijät ja maataloustyöntekijät taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä elämän perustuksille aiheuttamatta säröjä maapallon ekologiselle kestävyydelle. Ohjelman muutosteoria pohjautuu taloustieteilijä Kate Raworthin donitsitalousmalliin.

Reilu kauppa ry:n kehitysyhteistyötä tukee ulkoministeriö, ja hankkeissa on mukana kansainvälisiä yrityksiä.

Kahvinviljelyn haasteisiin puuttuvia hankkeita on parhaillaan käynnissä kahvinviljelijöiden ja Fairtrade African kanssa Etiopiassa ja Keniassa.

Näissä maissa kahvinviljelijät ovat usein hyvin köyhiä, sadot ovat heikonpuoleisia ja kahvin laatu vaihtelee. Viljelijöillä ei useinkaan ole suoria kontakteja myyjiin, eivätkä monet osaa markkinoida tuotteitaan.

Reilun kaupan kehitysyhteistyössä tehdään aina yhteistyötä paikallisten yhteisöjen, tuottajajärjestöjen ja myös kahvia ostavien yritysten kanssa. Näin muutoksista saadaan pysyvämpiä ja hyvät opit leviävät käyttöön myös laajemmin.

”Hankkeiden tavoitteena on tuottajien toimeentulon parantaminen ja monipuolistaminen, luonnon monimuotoisuuden lisääminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen”, sanoo Reilu kauppa ry:n kehitysyhteistyön asiantuntija Anu Eskonheimo.

Osuuskunnissa on esimerkiksi vaihdettu yli

40 000 kahvipensasta paremmin säätä kestävään hybridilajikkeeseen.

Haavoittuvat ryhmät mukaan

Naiset tekevät noin 70 prosenttia kahvinviljelyntöistä, mutta heidän panostaan ei yleensä arvosteta, eikä naisilla ole tasa-arvoisia mahdollisuuksia saada maata, lainaa ja tietoa.³⁴

Naiset kokevat työssään myös seksuaalista kaltoinkohtelua, väkivaltaa ja lasikatkoja. Naiset eivät ole ainoa syrjitty ryhmä: nuorten on usein vaikeaa saada jalansijaa ja työtä, ja vammaisia ihmisiä syrjitään monin tavoin nuivien asenteiden ja tabujen tähden.

Reilun kaupan kriteereissä kielletään kaikenlainen syrjintä, ja Reilun kauppa ry:n omissa kehitysyhteistyöhankkeissa kiinnitetään erityistä huomiota naisten, nuorten ja vammaisten asemaan.

Hankkeiden tavoitteena on, että erilaisten kahvintuottajien ääni ja rooli osuuskunnissa vahvistuu ja kahvintuottajien tulot kasvavat.

Tuottajaorganisaatioita on tuettu yhdenvartaisuuden lisäämisessä, ja monet ovat tehneet suunnitelman naisten, nuorten ja muiden haavoittuvien ryhmien parempaan huomioimiseen. Naisten osuutta osuuskunnissa ja niiden johtopaikoilla pyritään lisäämään.

Koulutuksissa pureudutaan vammaisten ihmisten kohtaamaan syrjintään ja ennakkoluuloihin sekä vahvistetaan haavoittuvien ryhmien johtajuustaitoja ja itsetuntoa. Reilun kaupan hankkeissa koulutukset pidetään esteettömissä tiloissa ja vammaiset otetaan mukaan työhön ja päätöksentekoon.

Hiilikauppaa ja energiansäästöä

Reilun kaupan kehitysyhteistyössä tehdään myös hiilikauppaa.³⁵ Käytännössä osuuskunnat ja tuottajat tuottavat päästöhilytyksiä asentamalla energiatehokkaita liesiä. Liedet käyttävät 40–50 prosenttia vähemmän puuta kuin perinteiset lie-

det. Etiopiassa liedet valmistetaan itse.

"Viljelijät saavat lisätuloa, ja uusien liesien myötä he tarvitsevat vähemmän rahaa ja aikaa polttopuiden hankkimiseen, samalla myös metsää säästyy", Anu Eskonheimo sanoo.

Vuonna 2023 liesiä asennettiin Etiopiassa 1700 ja Keniassa aloitettiin liesien asennukset.

Liedet rekisteröidään päästöhyvitysten tuottamiseksi alan johtavan säätelyelimen Gold Standardin mukaisesti.

Tämä edellyttää tarkkoja laskelmia ja perusteellista validointia, mikä on monimutkainen ja intensiivinen prosessi, jonka odotetaan valmistuvan vuoden 2025 aikana. Kun prosessi on valmis, viljelijät alkavat ansaita tuloja päästöhyvityksistä.

Kansainväliseen hiilikauppaan liittyy paljon epäselvyyksiä ja lupauksia päästövähennyksistä, joita ei lopulta tapahdu. Siksi Reilun kaupan päästöhyvitykselle on tehty Reilun kaupan kriteerit, joita valvoo kolmas osapuoli. Ne kattavat laajasti taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun.

"Tiedän samanlaisista projekteista, että viljelijät ansaitsevat huomattavia tuloja päästöhyvityksistä, mikä parantaa merkittävästi heidän elämänlaatuaan", Muhia sanoo.

Kokemusta kehitysyhteistyöstä

Reilu kauppa ry on tehnyt kehitysyhteistyötä kahvintuottajien kanssa jo pitkään. Aiemman ohjelmakauden hankkeessa Hondurasissa oli mukana 16 kahviosuuskuntaa ja 2000 viljelijää, joista valtaosa siirtyi hankkeen aikana luomuviljelyyn.³⁶

Hankkeessa pureuduttiin ensin kahvipensaisiin iskevään tautiin eli kahviruosteeseen, joka uhkasi tuhota koko kahvintuotannon Keski-Amerikassa. Viljelijät oppivat muun muassa viljelmään kasvi- taudeille resistenttejä lajikkeita ja parantamaan maaperän ravinteikkautta.

Työ oli merkityksellistä ja pitkällä aikavälillä vaikuttavaa, sillä se paransi myös osuuskuntien kestävyttä. Viljelijät olivat erityisen kiitollisia siitä, että hanke vahvisti heidän liiketoimintaosaamistaan ja auttoi kehittämään viljelystä kestävämpää.

Osuuskuntiin perustettiin myös nuorten vetämiä laboratorioita, joissa tutkittiin maaperän ravinteikkautta. Hankkeen aikana huomattiin, että nuoria ei niinkään innostanut perinteinen maanviljely, vaan tarvittiin sivutoimintoja, jotka liittyvät kahvintuotantoon, mutta ovat ehkä vähän jännittävämpiä.

Reilu kauppa tukee toimitusketjun yrityksiä lakien ja kestävyystavoitteiden saavuttamisessa

Sertifiointikriteerit: Ihmisoikeuksia ja ympäristöä (sisältäen metsäkato) koskeva huolellisuusveloitteprosessi (HREDD) kaikille tuotantoketjun toimijoille [kriteereissä](#)

Valvonta ja varmennus: Kriteerien toteutumista valvoo riippumaton [Flocert-yhtiö](#)

Riskien kartoitus: [Fairtrade Risk Map](#) -työkalu johdattaa tuote- ja maakohtaisiin riskeihin, juuri-syihin ja korjaustoimiin

Tuottajien tukeminen: HREDD-oppaat, koulutukset, [metsäkadon seurantajärjestelmät](#) ym.

Elämiseen riittävät ansiot: Takuuhinta, lisä, elämiseen riittävät viitehinnat (LIRP)

Sidosryhmävuoropuhelu oikeudenhaltijoiden kanssa

Kehitysyhteistyöhankkeet täydentävät sertifiointia

Raportointidata

Vaikuttamistyö yritys vastuusääntelyn ja -toimien edistämiseksi

Yhä kallisarvoisempi kahvi

Toimittaja Esa Salmisen loppukommentti:

Ilmastonmuutos, konfliktit ja nousevat hinnat ovat tuoneet maailmaan kahvikriisin, joka koettelee tuottajia monesta suunnasta.

Suuret yritykset ja voittoa tavoittelevat ostajat käyttävät haavoittuvassa asemassa olevia hyväksien, ja vaikka kahvin hinta nousee, viljelijä ei siitä juuri kostu. Tuottajilla on paineita raivata uutta metsää, mutta samaan aikaan trooppista metsää tulisi suojella.

Kahvintuotanto on liikkumassa väärään suuntaan, kun plantaasien merkitys korostuu ja kahvin luonnolliset kasvuympäristöt metsissä jäävät.

Olisikin syytä ajatella kahvi uusiksi, ja siinä kaikilla koko kahviketjussa on roolinsa.

Emeritusprofessori Markku Kanninen ehdotti haastattelussamme, että voisimme siirtyä hienostuneemmiksi kahvinjuojiksi. Olisi kestävämpää, jos kahvi olisi ylellisyustuote tai niche-tuote vähän viinin tapaan. Olisi hienoa tietää, ettei kahvissa ole sivumakuina lapsityövoimaa eikä ympäristömyrkyjä, ja sen tuotannossa on käytetty luonnon monimuotoisuutta edistävää peltometsäviljelyä.

Tämä vaatisi innovointia kaupan puolellakin: marketit voisivat alkaa kampanjoida muulla kuin hinnalla. Kahviharrastajat ovat jo kehittäneet tällaista kulttuuria, mutta paljon olisi tehtävää, että kahvista tulisi ennemmin laatu- kuin määrätuote.

Tuotannossa pitäisi kääntää isoa laivaa. Viedään kahvintuotanto takaisin sen luonnolliseen elinympäristöön, juurilleen. Uudistavassa pientuotannossa kiinnitetään huomiota maaperään ja koko ekosysteemiin kahvin ympärillä, ja peltometsäviljely on sinnikkäämpää ja kestävämpää myös muuttuvan ilmaston aikoina. Sertifioimattomassa kahvintuotannossa saatetaan edelleen ajatella,

että tehokkain tuotanto on parasta, ja siksi suunta on ollut plantaaseja kohti.

Samalla hintakilpailu on koventunut, ja globaalissa kaupassa usein ihannoidaan kovia kaupantekijöitä, jotka takovat isoja voittoja tekemällä itselleen hyviä diilejä. Epäreilussa maailmassa ne diilit ovat kuitenkin huonoja joillekulle, yleensä kaikkein heikoimmassa asemassa oleville ihmisille. Jos meillä olisi inhimillisempi kahvikulttuuri, ehkä voisimme arvostaa reilumpia kaupantekijöitä kovimpien neuvottelijoiden sijaan?

Jotta pelikenttä olisi hiukan tasaisempi, meidän pitäisi ottaa myös viljelijöiden edustajia keskustelemaan kahvintuotannon tulevaisuudesta, niin kuin Reilu kauppa jo tekee.

Kahvipöydissä saatetaan jo nyt kauhistella kahvin kallistumista. Kestävästi viljelty kahvi, jonka tuotannossa on otettu uusien yritysvastuulakien vaatimukset huomioon, on kuitenkin nykyistä kalliimpi. On siis syytä totutella korkeampiin hintoihin.

Tulevaisuuden eettisempi, ilmastonmuutoksen, ympäristön ja ihmisten kannalta kestävämpi kahvi on arjen pieni luksustuote. Reilu kauppa on sitä jo nyt: Metsäkatoa ja lapsityövoiman käyttöä on ehkäisty jo pitkään ja viljelijöillä on koko ajan paremmat ansiot, paremmat viljelymenetelmät ja ilmastonmuutosta kestävämmät kasvit.

Tule mukaan tulevaisuuden kahvipöytään tänään, otetaan kuppi kaikin puolin kestävämpää kahvia.



Suosituksset

Miten suomalaisen kahvinkulutuksen globaalit vaikutukset käännetään positiivisiksi?

Yritykset

- Sitoudu haitallisten ihmisoikeus-, ympäristö- ja ilmastovaikutusten vähentämiseen ja ota käyttöön huolellisuusvelvoiteprosessi.
- Investoi elämiseen riittävien ansioiden, ilmastomuutokseen sopeutumisen ja kestävämpien viljelymenetelmien edistämiseen kahvintuottajamaissa.
- Muotoile tavoitteet kestävästi tuotetun kahvin (kolmannen osapuolen sertifiointi, joka takaa viljelijälle minimihinnan) hankinnan/myynnin/tarjonnan lisäämiseksi ja seuraa niiden toteutumista.
- Varmista, että hankintoja tekevillä henkilöillä on riittävä osaaminen ostopäätösten vaikutusten arviointiin toimitusketjuissa. Tee pitkäjänteistä yhteistyötä tuottajien kanssa.
- Viesti Reilun kaupan tai muun kolmannen osapuolen sertifioiman kahvin tarjonnasta ja siitä, miten se tukee kestävä kehityksen tavoitteitane.
- Helpota kuluttajien kestäviä valintoja lisäämällä kunnianhimoisten vaatimusten mukaan tuotetun kahvin markkinointia ja esillepanoa.
- Testaa työpaikalla erilaisia Reilun kaupan kahveja. Kahveja on hyvin saatavilla automaateihin, tukkujen valikoimissa ja monet pienpaahdimot toimittavat suoraan toimistoille ja työpaikoille.

Julkiset hankkijat

- Aseta kahvihankinnoille kunnianhimoiset ihmisoikeus- ja ympäristökriteerit. Käytä hankintasopimuksessa Hankinta-Suomen sosiaalisen vastuullisuuden vähimmäisvelvoitteita ja sopimusehtoja.
- Edellytä toimittajalta ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevan huolellisuusvelvoitteen mukaisia toimia, mm. toimintasuunnitelmaa riskien vähentämiseksi. Käy markkinavuoropuhelua.
- Seuraa toimittajan ja toimitusketjun toimintaa sopimuskaudella ja puutu tarvittaessa epäkohtiin.

Päätäjät ja viranomaiset

- Varmista, että yritysvastuudirektiivi tuodaan Suomen lainsäädäntöön kunnianhimoisena ja että sen ja muun yritysvastuusäntelyn toimeenpano ja valvonta on tehokasta ja riittävän hyvin resursoitua.
- Tue kahvintuottajamaiden hallituksia ja viranomaisia EU-sääntöjen mukaisuuden toteuttamisessa ja osallistu viljelijöiden köyhyyttä vähentävien hankkeiden edistämiseen.
- Tarjoa yrityksille opastusta ja neuvontaa ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevaan huolellisuuteen, tee liike-elämän kanssa yhteistyötä riskien vähentämiseksi korkean riskin tuotteissa ja kannusta kestävämpien kahvintuotantotapojen edistämiseen.
- Edellytä julkisiin hankintoihin osallistuvilta yrityksiltä ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevaa asianmukaista huolellisuutta ja varmista, että hankintoja tekevillä on tähän tarvittava osaaminen.

Kuluttajat

- Tutki, millaisilla kriteereillä kahvi on tuotettu, miten kriteerien noudattamista valvotaan ja miten viljelijöitä tuetaan kriteerien täyttämisessä.
- Suosi mahdollisuuksien mukaan Reilun kaupan tuotteita ja luomutuotteita. Kerro niiden vaikutuksista muillekin. Vaikka ostaisit Reilun kaupan kahvia joka toinen kerta, silläkin on suuri merkitys.
- Pyydä Reilun kaupan sertifioitua kahvia myös työpaikalle ja suosikkikahvilaasi.
- Perehdy kahvintuotannon riskeihin ja ongelmien ratkaisuihin Reilun kaupan riskikarttatyökalulla.
- Vähennä hävikkiä: Keitä vain se, mitä juot.
- Panosta määrän sijaan laatuun.

Lähdeluettelo

Aguirre, N., Iturrondobeitia, M., Akizu-Gardoki, O., Lizundia, E., Minguez, R. (2024). Comparative Analysis of Environmental Impacts of Fair Trade Organic Coffee Compared to Conventional Coffee Through Life Cycle Assessment. In: Manchado del Val, C., Suffo Pino, M., Miralbes Buil, R., Moreno Sánchez, D., Moreno Nieto, D. (eds) *Advances in Design Engineering IV*. INGEGRAF 2023. Lecture Notes in Mechanical Engineering. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-51623-8_72 (32)

Aisala, Heikki et al (2023), Proof of Concept for Cell Culture-Based Coffee. *Journal of Agricultural and Food Chemistry* 2023 71 (47), 18478-18488, DOI: 10.1021/acs.jafc.3c04503

Bermudez, S. et al. (2022) "Global Market Report: Coffee Prices and Sustainability", International Institute for Sustainable Development (22)

Cordes, K. et al (2021) "Responsible Coffee Sourcing: Towards a Living Income for Producers". Columbia Center on Sustainable Investment. (23)

Davis, Aaron P. et al. (2019), High extinction risk for wild coffee species and implications for coffee sector sustainability. *Sci. Adv.* 5, eaav3473. DOI:10.1126/sciadv.aav3473 (14)

Davis Aaron P., Gargiulo Roberta, Fay Michael F., Sarmu Daniel, Hagggar Jeremy (2020), Lost and Found: *Coffea stenophylla* and *C. affinis*, the Forgotten Coffee Crop Species of West Africa, *Frontiers in Plant Science*, 11 / 2020, <https://www.frontiersin.org/journals/plant-science/articles/10.3389/fpls.2020.00616> (15)

Davis, A.P., Mieulet, D., Moat, J. et al. Arabica-like flavour in a heat-tolerant wild coffee species. *Nat. Plants* 7, 413–418 (2021). <https://doi.org/10.1038/s41477-021-00891-4> (16)

Del Castillo, K. 2024. How coffee value chains foster climate-resilient livelihoods – The FAO-Slow Food Coffee Coalition experience. Rome, FAO.

Dzebo, A. and Adams, K. (2022). The coffee supply chain illustrates transboundary climate risks: Insights on governance pathways. *SEI*. (12)

Fairtrade Carbon Credits: <https://www.fairtrade.net/product/carbon-credits> (35)

Fairtrade International (2023), Fairtrade producers set to expand deforestation monitoring through new partnership with Satelligence, <https://www.fairtrade.net/news/fairtrade-producers-set-to-expand-deforestation-monitoring-through-new-partnership-with-satelligence> (27)

Fairtrade International 2024; Monitoring the scope and benefits of Fairtrade Monitoring Report, 15th edition (2024)

Fairtrade International (2024): Fairtrade Coffee: Impact at a Glance. (30, 31)

Fairtrade International: <https://reilukauppa.fi/wp-content/uploads/2024/04/Protecting-forests-with-fairtrade-coffee-Feb.pdf>

Fairtrade Living Income Reference Prices reference-prices.fairtrade.net

Fairtrade Risk Map: <https://riskmap.fairtrade.net/>

Fairtrade Standards: https://files.fairtrade.net/standards/Coffee_SPO_EN.pdf

FAO (2024), How agroforestry can help mountain coffee producers build resilience, <https://www.fao.org/forestry/news-room/news-detail/how-agroforestry-can-help-mountain-coffee-producers-build-resilience/en> (25)

Feurer, M. et al. (2021) "Fairtrade and Climate Change – Systematic review, hotspot analysis and survey". Amsterdamin yliopisto ja Bernin ammattikorkeakoulu. (10)

Finnwatch (2022) Kaalimaan vartijat 2 – Sertifiointi- ja auditointijärjestelmien laatua tarkasteleva seurantaraportti (3)

FLO-Cert: <https://www.flocert.net/>

- Gomes, L. et al. (2020). Agroforestry systems can mitigate the impacts of climate change on coffee production: A spatially explicit assessment in Brazil. *Agriculture, Ecosystems & Environment*, 294, 106858.
- Grüter, R. et al. (2022) "Expected global suitability of coffee, cashew and avocado due to climate change", *International Coffee Organization* (11)
- Günther, M. et al (2022) "Fairtrade certification and producer resilience in times of crises". *Scio Network & Athena Infonomics*. (29)
- Höiden, Ola & Fairtrade Sverige (2023), *Blir det någon påtår 2050? – Om framtidsutsikterna för vår favoritdryck – och människorna som gör den möjlig*, Fairtrade Sverige
- ICO: *Coffee Report and Outlook 2023*, https://icocoffee.org/documents/cy2023-24/Coffee_Report_and_Outlook_December_2023_ICO.pdf (21)
- ICO (2018) "Gender Equality in the Coffee Sector – An insight report from the International Coffee Organization". (34)
- International Labour Office and United Nations Children's Fund, (2021). "Child Labour: Global estimates 2020, trends and the road forward". (24)
- Kahvi.fi, *Elintarviketeollisuusliiton Kahvi- ja paahtimoyhdistys*, <https://www.kahvi.fi/kahvifaktat/kahvin-kulutus-tuotanto-tuonti-ja-vienti.html> (1)
- Kebede, HundanolA. (2021) "The Pass-Through of International Commodity Price Shocks to Producers' Welfare: Evidence from Ethiopian Coffee Farmers". *Policy Research Working Paper;No. 9839*. Maailmanpankki. (8)
- Magrach, A. & Ghazoul, J. (2015) "Climate and Pest-Driven Geographic Shifts in Global Coffee Production: Implications for Forest Cover, Biodiversity and Carbon Storage" *Plos One* 10(7). (9)
- Map It Forward (2024), EP 1175 Monika Firl - Combo Contracts and Fairtrade International - The Daily Coffee Pro Podcast by Map It Forward, <https://mapitforward.coffee/podcasts/daily-coffee-pro-monika-firl-1175> (7)
- Nab C, Maslin M. (2020) Life cycle assessment synthesis of the carbon footprint of Arabica coffee: Case study of Brazil and Vietnam conventional and sustainable coffee production and export to the United Kingdom. *Geo: Geography and Environment*. 2020; 7:e96. <https://doi.org/10.1002/geo2.96> (18)
- Nielseniq.com/global/en/solutions/homescan/ (2)
- Noponen, M. et al. (2012) "Greenhouse gas emissions in coffee grown with differing input levels under conventional and organic management". *Agriculture, Ecosystems & Environment*. (17)
- Ono, T. (2019) "Overview of the global coffee sector supply chains". Maailmanpankki (6)
- Panhuysen, S. and De Vries, F. (2023): *Coffee Barometer 2023*. (4, 5)
- Perfect Daily Grind (2021), *Exploring Yield & Profitability For Coffee Farmers*, <https://perfectdailygrind.com/2021/01/exploring-yield-profitability-for-coffee-farmers/> (26)
- Ralph, H. (2022, April 6). *The ICO on sourcing diversification*. *Global Coffee Report*. (20)
- Reilu kauppa ry (2020): *Reilun kaupan ja ALDI SOUTH Groupin yhteistyö Hondurasin kahviusuuskunnissa tuottaa tuloksia – uusi kolmivuotiskausi käyntiin* (36)
- Reilun kaupan kehitysyhteistyö, reilukauppa.fi/kehitysyhteistyö/ (33)
- Richardson D, Kath J, Byrareddy VM, Monselesan DP, Risbey JS, Squire DT, et al. (2023) Synchronous climate hazards pose an increasing challenge to global coffee production. *PLOS Clim* 2(3): e0000134. <https://doi.org/10.1371/journal.pclm.0000134> (13)
- Sirdey, N., & Lallau, B. (2020). How do producer organisations enhance farmers' empowerment in the context of fair trade certification? *Oxford Development Studies*, 48(2), 166–180. <https://doi.org/10.1080/13600818.2020.1725962> (28)
- Trase (2024), *EU27 countries in the spotlight for deforestation exposure*, <https://trase.earth/insights/eu27-countries-in-the-spotlight-for-deforestation-exposure> (19)



IHMISOIKEUKSIEN
EI PITÄISI OLLA
KAUPAN.

reilukauppa.fi
#reilukauppa



reilukauppa



fairtrade-finland



reilukauppa



reilukauppa



FAIRTRADE
FINLAND